Халқ дениздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

1991 ЙИЛ
26 ЯНВАРЬ
ШАНБА
№ 19
ҲИЖРИЙ:
ҚАМАРИЙ 1411 ЙИЛ
РАЖАБ, 11-КУН
ШАМСИЙ
1369 ЙИЛ
ДАЛВ 8-КУН

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январда таваллуд топган

НАРХИ ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН, СОТУВДА 10 ТИЙИН

СУРАТДА: мукофотларни топшириш пайти.

Р. ЖУМАНИЕЗОВ, Ф. ҚУРБОНОВ олган сурат (ЎзТАГ).

МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов республика халқ хўжалиги турли тармоқлари, фан ва санъат ходимларининг катта гуруҳига, уруш ва меҳнат ветеранларига 25 январь куни тантанали вазиятда СССР ва Ўзбекистон ССР давлат мукофотларини топширди.

9 нафар авиаторга «Шахсий мардлиги учун» ордени топширилди, бу орденга улар муракаб авария вазиятида юксак маҳорат билан ҳаракат қилганликлари, Афғонистон республикасига юк элтиш чоғида самолёт, экипаж ва юкни сақлаб қолганликлари учун сазовор бўлганлар. «Ўзбекистон ССР халқ ҳофизи», «Ўзбекистон ССР халқ артисти» ва бошқа фахрий унвонлар эгаларига тегишли гувоҳномалар ва кўкракка тақиладиган нишонлар топширилди. Бир гуруҳ уруш ва меҳнат фахрияларига «Ўзбекистон ССР»да хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси» унвони берилди. Ўзбекистон ССРнинг фахрий ёрлиқлари ҳам топширилди.

Ўзбекистон ССР Президенти тўплаганлар ҳузурида сўзлаб, бу мукофотларга улар шахсий мардлиги, халқ хўжалигини, фан ва маданиятни ривожлантиришга, ёш авлодни тарбиялашга катта ҳисса қўшганликлари учун сазовор бўлганликларини таъкидлади. Уларнинг олижаноб меҳнати халққа хизмат қилишга қаратилган.

Ҳозирги вақтда фаннинг бундан буёнги тараққиёти, миллий санъати, анъаналарни ривожлантириш ва тарғиб этиш масалалари жуда катта аҳамиятга эга бўлмоқда, деб таъкидлади И. А. Каримов. Мамлакат учун қийин бўлган ҳозирги пайтда жамиятдаги барча илғор кучлар жипслашиши зарур. Фақат биргаликда, фақат биргалашиб ҳаётни яхшилаш мумкин.

Ўзбекистон ССР Президенти мукофотланганларга мустаҳкам сиҳат-саломатлик, меҳнатда янги муваффақиятлар тилади.

Сўзга чиққан кишилар меҳнатларига юқори баҳо берилгани учун миннатдорчилик билдирдилар. Улар халқ манфаатлари йўлидаги ишда куч-ғайратларини аямасликларини таъкидладилар.

Мукофотларни топшириш маросимида Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсандов, Ўзбекистон ССР президентлик кенгашининг аъзоси, республика ташқи ишлар вазири С. О. Азимов иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси «Ўзбекистон ССР банк системаси, алоқа, нотариал идоралар муассасалари учун 1991 йил 26 ва 27 январни иш кунлари деб эълон қилиш ҳақида» қарор қабул қилди.

Вазирлар маҳкамаси Ўзбекистон ССР Президентининг 1991 йил 23 январдаги фармонини бажариш учун қарор қилди:

Ўзбекистон Давлат банки, Ўзбекистон Жамғарма банки, Ўзбекистон ССР Молия вазирлиги, ихтисослаштирилган банклар, Ўзбекистон ССР Алоқа вазирлиги, Ўзбекистон ССР Адлия вазирлиги таклифига қўшилиб, молия-банк системаси, алоқа муассасалари ва нотариал идоралар учун 1991 йил 26 ва 27 январь соат 24 гача иш куни деб эълон қилинсин, уларнинг ходимлари меҳнатига белгиланган тартибда ҳақ тўлансин.

Республика банкларининг Ўзбекистон ССР Алоқа вазирлигининг, Ўзбекистон ССР Адлия вазирлигининг раҳбарлари ўзларига бўйсунувчи муассасаларнинг СССР Давлат банкининг 1961 йил намунасидаги 50 ва 100 сўмлик пулларни ўз вақтида алмаштиришни таъминлашга доир ниши устидан қаттиқ назорат ўрнатсинлар.

Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлигига пулларни банк муассасаларида ва уни ташиш чоғида сақлашни кучайтириш чораларини амалга ошириш топширилди.

ТЕГИРМОН ИШГА ТУШДИ

Яширишнинг ҳожати йўқ, ҳозир дўконларда уи тақчил. Умуман аҳолининг дон маҳсулотларига бўлган талаб-эҳтиёжи катта.

Шундай оғир кунларда Фарғона водийси дўконларига қопларда биринчи нав ун келиб туша бошлади. Унда Қўрғонтепа дон маҳсулотлари комбинатининг ёрлиғи бор.

Гап шундаки, яқин кунларгача ҳам бу комбинат маҳсулоти эҳтиёжни қондирмас эди. Энди корхонанинг иккинчи навбати ишга тушиши билан бу ерда кунига 500 тонна буғдой тортилаяпти, Баландлиги 40 метр бўлган катта тегирмон ишга тушди.

Комбинатда бундай кескин ўзгариш юз беришининг асосий сабаби — мутахассислар турдош корхоналарда малака оширишдир. Хорижликлар кўрсатмаси билан замонавий техникани моҳирона бошқаришни ўргандилар. Бу ерда улар учун уй-жой ва маиший бинолар қурилгани, ёрдамчи хўжаликлар ташкил этилгани ҳам ишчиларнинг руҳини кўтариб, ишга иштиёқ уйғотди.

Фозилжон ШОДМОНАЛИ.

ЖУРНАЛИСТ ВА ЖАМИЯТ

25 январь куни Тошкентда Ўзбекистон журналистларининг саккизинчи съезди очилди.

Газеталар ва журналларнинг, радио ва телевидениенинг, нашриётларнинг ходимлари, халқ ҳаёти ва орзу-умидларини ҳаққоний акс эттиришдек юксак вазифа ишониб топширилган бошқа жамоаларнинг вакиллари олдинги съездан сўнг ўтган йиллардаги ўз фаолиятлари якунларини муҳокама қилмоқдалар, касб маҳоратини такомиллаштиришнинг, ижодкорлик асосларини ривожлантиришнинг, жамият ҳаётида оммавий ахборот воситалари ролини оширишнинг янги йўлларини белгиламоқдалар.

Съездда Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовнинг ушбу анжуман қатнашчиларига табрикномаси ўқиб эшиттирилди.

Республика Журналистлари уюшмаси бошқарувининг раиси А. Ғ. Мухторов ва тафтиш комиссиясининг раиси В. Г. Алтунин маъруза қилдилар.

Съезд ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби Ж. Ҳ. Ҳамидов, Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Э. Самандаров, қардош республикалардан келган меҳмонлар қатнашмоқдалар.

Съезд ўз ишини давом эттирмоқда.

(ЎзТАГ).

Табиат ва инсон

БЎСТОНЛИК БЎСТОНЛИГИЧА ҚОЛСИН

Табиат муҳофазаси ҳақида гап кетса, мен Эркин Воҳидов таърифлаган оқсоч Тиёншон тоғ бағирларида ўтган ёшлигимни эслайман. Тўғри, орадан салкам 40 йилга яқин вақт ўтди, табиатда ва жамиятда жуда катта ўзгаришлар бўлди, Бўстонлик райони Қозоғистон ССРдан Ўзбекистонга ўтди. Бу бебаҳо гўзал диёр, қайси жумҳуриятга мансублигидан қатъий назар, менинг қалбимда ҳамон ёшлик чоғларимдагидек беғубор, мусаффо, ям-яшил ва чексиз, гулларга бурканган ҳолда сақланади.

Ҳозир ҳам бу ўлка 40 йил муқаддам кўрганимдекми? Саволга жавоб беришга ожизман. Минг афсуски, тасаввуримдаги табиат эндиликда бутунлай ўзгача манзарага эга. Ҳа, у барчамизнинг кўз ўнгимизда йил сайин табиийлигини йўқотмоқда.

Бўстонлик оғир экологик танглиқда, шу муносабат билан табиат муҳофазасига алоқадор айрим муаммоларга тўхталмоқчиман.

ТАБИИЙ ЎСИМЛИКЛАР ДУНЁСИ

Бўстонлик — жумҳуриятимиз кўзгуси, Тошкент вилояти аҳолисининг ҳордиқ чиқариб дам оладиган ягона манзилгоҳи. У табиатининг хушманзаралигидан ташқари, ўсимликлар дунёсининг хилма-хиллиги билан ҳам алоҳида ўринда туради.

Олимлар аниқлашларича, Бўстонликда 2.000 дан ортиқ ўсимлик ҳамда замбуруғлар ўсади.

Ўсимлик — район аҳолисининг нонию жони. Ҳа, шундай, Улуғ Ватан урушининг оғир йилларида кишиларнинг жонига оро кирган, кўпчиликни ўлимдан сақлаб қолган шу ўсимликлар бўлган.

Бўстонликда фойдали ўсимликлар табиий ҳолда ўсади.

Ёввойи ҳолда ўсадиган мевали дарахтлар тур жиҳатдангина эмас, шаклларининг ниҳоятда хилма-хиллиги билан ҳам ажралиб туради. Масалан, бизнинг тадқиқотларимиз Ғарбий Тиёншондаги Псков, Кўксув, Угам дарёлари ҳавзаларида биргина ёввойи олманинг 500 га яқин ширин, нордон, эрта, ўрта ва кечпишар, оқ, қизил, тарғил, яшил, юмалоқ, чўзиқ, тухумсимон... ва май ойида гуллаб эрта пишадиган, ҳатто барвақт ерга тўкилиб, келгуси йилнинг баҳоригача ерда хаслар орасида ётиб пишадиган навлари ҳам бор. Улар бизнинг бебаҳо дурдонамиз бўлиб, янги нав олмалар етиштиришда катта хазина ҳисобланади.

Бўстонликдаги табиий мевазорлар одамларнинг зуғуми туфайли тобора ўзгариб бормоқда. Жуда кўп мевали ва меваси з дарахтларнинг тупи қирилиб кетди.

Бир вақтлар кенг майдонларни қоплаган пистазорлар, бодомзорлар, ноқозорлар, ёнғоқзорлар қани? Ҳозир районда писта, қатронғи, ширин бодом туплари ва шифобахш айиқмурутларни учратиш қаммага ҳам насиб этавермайди. Улар йўқолиб кетиш арафасида турган ўсимлилар қаторига киради.

Бизнинг кўз ўнгимизда айни етилган ёнғоқ туплари уй-рўзғор буюмлари (мебель) учун кесиб олинди. Орадан қанча вақтлар ўтишига қарамай, уларнинг ўрнини босадиган ёнғоқзорлар барпо этилмади. Пистазордар ҳақида умуман гапирмасак ҳам бўлади.

Дарахтларни қанча эзъозламайлик, уларни кесиб олишга ҳаёт, етишмовчилик мажбур этмоқда. Бўстонликда аҳолини ёқилғи ва қурилиш материаллари билан таъминлаш ҳал этилмагунча дарахтлар муҳофазасиз қолаверади. Қорли тоғлар орасида жойлашган ҳар бир оиланинг муҳим муаммоси ёқилғи — ўтин, кўмир, газ. Улар бўлмагач, маҳаллий аҳоли дарахт ва буталарни кесиб ўтин қилишга мажбур.

Дарахт — қурилиш хом ашёси ҳамдир. Аҳоли сонининг ортиб бориши билан янги иморатлар қад кўтармоқда. Ёғоч, тахта танқислиги туфайли дарахтларга болта урилаяпти.

Сир эмас: Бўстонликда турли мақсадлар учун арча, дўлана, заранг, терак, қатронғи, ёнғоқ ва бодом туплари қирилиб кетди. 300 дан ортиқ катта-кичик дам олиш уйлари, пионер лагерлари, Чимёндаги чанғи йўллари қурилиши мобайнида минглаб дарахт ва буталар таг-томири билан қўпориб олинди. Бўстонликда Узбекистон ССР «Қизил китоби»га киритилган, йўқолиб кетиш хавфида турган, муҳофазага муҳтож камёб турлар ҳам оз эмас.

Ғарбий Тиёншон лолаларга бойлиги билан Урта Осиёдагина эмас, бутун дунёга машҳур. Голландияга сотилган миллионлаб лола пиёзлари ҳам асосан шу ердан кавлаб олинган. Бу ажойиб ўсимликни муҳофаза қилиш ҳақида жуда кўп мақолалар ёзилди, радио ва телевидение орқали чиқишлар бўлди, тегишли жойларга неча бор хатлар йўлланди, мурожаатлар қилинди. Ёз-ёзлар узоқ вақт давом этди. Лекин лолалар билан савдогарлик тўхтамади. Узбекистондан олис шаҳарларга олиб кетилаверди.

Янгидан чоп этиладиган «Узбекистон ССР Қизил китоби»нинг янги нашрига 301 тур ўсимлик киритилган бўлса, шулардан 80 таси Тошкент вилоятида учрайди. Камёб ўсимликлар энг кенг тарқалган манзил ҳам Бўстонликдир. «Қизил китоб»га киритилган, йўқолиб кетиш арафасида турган Бошқизилсой пиёзи, Тиёншон мармараги, Бинафша гулли арғувон, Бутков лоласи, Тезиум Минквици, Қизилтомир астрагал, Дробов Тангаўти, Аболина астрагали, Екатерина кирпиўти, суғурўт, ёввойи саллагул, Псков пиёзи, Чимён лоласи (булар ер курраси нинг бошқа вилоятларида учрамайди) жумҳурият наботот олами нинг ноёб дурдонаси ва бебаҳо генофонди ҳисобланади.

Псков дарёси воҳасидаги Муллалада қишлоғида бир вақтлар Хитойдан олиб келиб ўстирилган, фанда «Урта Осиё ноки» деб юритилган шириншакар нок турининг бутунлай йўқолиб кетганлиги нақадар ачинарлидир.

ХАЛҚ ЯРАТГАН НАВЛАР ҚАНИ?

Ўтмишда халқимиз селекция йўли билан мевали дарахтларнинг, полиз ва сабзавот экинларининг навларини яратган. Қовун, олма, ўрик, нок, ёнғоқ, узум, шафтоли, тут, олхўриларнинг ақл бовар қилмайдиган даражада аниқ мақсадлар билан етиштирилган беҳисоб навлари қани, нега энди уларни экмайдиган бўлдик? Бу жумбоққа қисқача жавоб беришга ҳаракат қиламиз: 1. Халқ яратган барча навлар кенг маънода давлат томонидан муҳофазага олиниб, сақлаб қолинмади. 2. Ўсимлик селекцияси билан кенг аҳоли шуғулланиш имкониятидан маҳрум этилди — қўлидаги ер тортиб олинди. 3. Маҳаллий селекционерлар эътибордан четда қолди. 4. Халқ селекцияси усуллари илмий асосда ишлаб чиқилмади. 5. Халқ селекциясига ва селекционерларига бағишлаб илмий-оммабоп асарлар яратилмади ва бошқалар.

Йиллар ўтиши, жамият ва иқтисодиётдаги ўзгаришлар аҳолини чекланган ердан унумли фойдаланишга мажбур этди. Натижада ширин-шакар навлар ўрнини бозори чаққонлари эгаллади ёки деҳқончилик қилиниб бола-чақа боқилди. Давлат ихтиёридаги хўжаликларда эса маҳаллий навлар ўрнига асосан узоққа борадиган (қаттиқ), замонавий, аксарияти нордон, кечпишар (кузги) навлар экилди.

Бўстонликдагина эмас, бутун жумҳуриятимизда жийдазорлар йўқ қилинди. Унинг айрим туплари баъзи ҳовлилардагина сақланиб қолди. Эски боғларни кесиш ҳамон давом этмоқда. Масалан, 1990 йилнинг ўзидаёқ Сижжак қишлоғи атрофидаги айрим ўрикзорлар яхши ҳосил бермаяпти, деган баҳона билан олиб ташланиб, ўрнига бошқа хил дарахт кўчатлари экилди.

Халқ орасида камёб ширин мева навларига қизиқувчи ва уларни йиғиб, оммалаштиришга интилувчи кишилар ҳозир ҳам топилади. Ҳумсон қишлоғида истиқомат қилувчи Улуғ Ватан уруши ногирони пенсионер Султон ака Акбаров бир неча йилдирки ўз ҳовлисида халқ яратган эртапишар ширин олма ниҳолларини пайвандлаш йўли билан кўпайтириб, унутиб юборилган навларни қайта тиклашга муносиб ҳисса қўшмоқда. Ўйлаймизки, бундай жонкуяр боғбонлар ҳар бир қишлоқда бор. Маҳаллий ҳокимият бошлиқлари С. Акбаров кабиларга яқиндан ёрдам беришса, айни савоб иш бўларди.

ЭКОЛОГИЯ МУАММОЛАРИ

Бўстонликдаги экологик танглиқни ўрганиш ва уни яхшилашга кўмаклашиш мақсадида УзССР Фанлар академияси томонидан йирик олимлар — академиклар Е. Х. Тўрақулов, Б. Тошмуҳамедов ва бошқалар иштирокида махсус экспедициялар уюштирилди. Йўл қўйилган хатолар синчковлик билан ўрганиб чиқилди ва муҳокамадан сўнг камчиликларни бартараф этиш учун тавсиялар тайёрланиб тегишли маҳкамаларга топширилди.

Бўстонликда аҳоли ниҳоятда зич жойлашган. У ердаги қайси қишлоққа (Ҳумсон, Хўжакент, Сижжак, Боғистон, Наной ва бошқа) борсангиз, серфарзанд оилалар билан бир қаторда томлари туташ хонадонларни, ниҳоятда қисқариб кетган ҳовлиларни, заруратдан ҳатто йўл четлари ва дарё қирғоқларини сим қўралар билан ўраб олиб деҳқончилик қилаётган ёки дарахт экиб боғ барпо этаётган кишиларни кўрасиз. Аҳолининг кўплигидан, 300 дан ортиқ дам олиш уйлари, пионер лагерлари, пансионатлар ва сон-саноқсиз дала ҳовлилар мавжудлигидан ахлат ва чиқиндилар муаммоси пайдо бўлди. Улар ташланадиган жойлар умумлаштирилмаган. Чиқиндилар тўғридан тўғри жарликларни, оқар сувларни булғамоқда. Қишда Чимёнда чанғи учгани чиққанлардан, шанба ва якшанба кунлари хордиқ чиқаргани келганлардан қолган консерва банкадан тортиб, полиэтилен ҳалта ва сочилиб ётган қоғозларни кўриб юрак ачийди. Сув бўйларида, дарахтлар тагида (соясида) ўт ёқиб ҳар хил таомлар тайёрланади, сигареталар чекилади. Шунинг натижасида ёнғин чиқиб катта-катта майдонлардаги ўсимликлар кулга айланаяпти! Масалан, 1990 йилда Ҳумсон қишлоғи атрофидагина 10 га яқин ёнғинда 100 гектардан ортиқ майдондаги наботот олами қовжираб қолди.

Юқори поғонадаги раҳбарлар ёки идоралар томонидан буйруқнамо хатлар олиб келиб, маҳаллий ҳокимият билан ҳисоблашмай ўзларига маъқул тушган жойларда иморатлар қурадиган шахс ва ташкилотлар ҳам кўп учрамоқда.

Бўстонликда сўнгги йилларда район раҳбарлари юқоридан келаётган буйруқларга бефарқ қарашмаётганлиги, табиат муҳофазаси, санитария ишлари ҳамда аҳолига томорқа ажратиш жиддий эътиборда эканлиги бизни ғоят мамнун этди. Экология ва табиат муҳофазаси ишларига УзССР Фанлар академияси Ботаника институти ходимлари ҳам ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшмоқдалар. Жумладан, институтнинг Сижжак қишлоғида (Қайнарсойда) жойлашган «Тоғ геоботаника тажриба станцияси»да биология фанлари доктори Н. И. Акжигитова раҳбарлигида ўсимликлар қоплами ҳар томонлама ўрганилмоқда. Олимларимиз ўсимликларнинг йўқолиб бораётган турларини аниқлаш ва тиклаш чораларини топиш, ёнғоқзорларни сақлаб қолиш, ҳосилдорлигини ошириш муаммолари билан шуғулланмоқдалар. Институтимизнинг бир гуруҳ ходимлари Бўстонликда ўсадиган фойдали, шу жумладан, доривор ўсимликлар ва уларнинг жамғармаларини (запасларини) ҳамда тарқалишини аниқлаш устида иш олиб бормоқдалар.

Мен Бўстонлик аҳолисига мурожаат қилиб, бу жаннат макон кўксига капролактам заводи каби доғларнинг тушишига асло йўл қўйманг, табиатимизни: ҳаво, сув ва тупроқни беғубор сақланг, биророта ўсимлик ва ҳайвон турини «Қизил китоб»га туширмасликка ҳаракат қилинг, тартиббузарларнинг йўлини тўсинг, халқ яратган камёб маҳаллий мева, сабзавот ва полиз экинлари навларини излаб топинг, кўпайтиринг, табиатимизни асраб-авайлаб келгуси авлодларга ёруғ юз билан топширинг, демоқчиман.

Уктам ПРАТОВ,
Узбекистон ССР Фанлар академияси Ботаника институти директори, биология фанлари доктори.

Анжумандаги баҳсу мунозаралар

1991 йил 25 январь

Ҳуқуқни бузишга ким ҳуқуқ берди?

Ҳабибулла ОЛИМЖОН 1948 йилда Тошкент ёнбошидаги Черняевка қишлоғида туғилган. Ҳунар-техника билим юртини, Тошкент дорилфунуни журналистика факультетини тугатган. «Тошкент ҳақиқати» жамоасида ишлади. СССР Ёзувчилар ҳамда Журналистлар уюшмаларининг аъзоси. Бир неча насрий китоблар муаллифи. «Халқ сўзи»нинг ҳуқуқ ва ахлоқ бўлими муҳаррири.

— Мен делегатларга тарқатилган ҳисобот маърузасини эътибор билан ўқидим, — деди 1990 йил апрель ойида бўлиб ўтган Собир Раҳимов ноҳия партия конференциясида сўзга чиққан 32-поликлиника бош шифокори Маликахон Абдуллаева. — Қайта қуриш руҳи билан суғорилган фикрлар қалбимдаги аламни ушбу минбардан гапиришга даъват этди... Ноҳиямиз тиббиёт ходимлари кенгашида ўша пайтдаги менинг раҳбарим — Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармасининг бошлиғи В. Русинов бошқалар қатори мени ҳам бақириб-чиқириб ҳақоратлади. Ундан кечирим сўрашни талаб қилдим. У эса «Сенинг бошингдан қатиқ ҳиди кетганидагина мен сендан кечирим сўрайман» деб жавоб берди. Ўзбек аёлига нисбатан бундай камситиш ва дашномга чидолмай коммунист Б. Сатин раҳбарлик қилаётган шаҳар партия комитетига ҳимоя излаб бордим. Лекин мен у ердан ҳақиқатни тополмадим. Тўғри тушунинглар, мен бугун шахсий ҳисоб-китоб юзасидан гапирмаяпман. Шаҳарда соғлиқни сақлашнинг аҳволи ниҳоятда оғир бир пайтда бу лавозимга чақириб келтирилган Русинов уни баттар ёмон қилиб кетганини айтмасдан туролмайман».

Нотиқ шундан сўнг Русиновнинг пойтахт шаҳар тиббиётига келтирган зарарини пулда акс эттирадиган бир ҳужжатни келтирдики, у ҳақда кейинроқ сўз юритамиз.

Русиновнинг ўзи ким эди — икки миллион аҳолиси бўлган Тошкентдек шаҳри азимнинг тиббиётини «тартибга солиш»га қурби етармиди? Йўқ. Нафақат тартибга солиш, балки уни шунчаки бошқаришнинг ҳам уддасидан чиқмайдиган шахс эди. Мана, таржимаи ҳоли: 1951 йилда туғилган. 1975 йилда Ставрополь тиббиёт олийгоҳини тугатган, Тошкентга келмасидан олдинги йилда кичкина бир касалхонада бош шифокор ва... 1987 йил августида Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармасининг бошлиғи!

Олийгоҳни тугатгач атиги ўн йил ичида еттита майда ва ўртамиёна вазифаларда ишлаган бир йигитчани Тошкентдек шаҳар тиббиётига раҳбар этиб тайинлашнинг сири нимада?

Уни Сатиннинг жияни дейишарди. Жиянимми, танишими, бегонами — буни текширганим йўқ. Лекин масъул кишилар ҳам Русиновга муносабатда Сатин билан ҳисоблашишарди. Ўзим шуғулланган воқеа: Русинов келгач, орадан кўп ўтмай болаларча ақлсиз бир буйруқ чиқарган, яъни 6-туғруқхона бош врачи Е. Н. Осипова Русиновнинг «буйруғини бир марта бажармагани учун» ишдан бўшатилган. Айтганимни қилмаган одамларни ўша заҳоти даф қилиб тартиб ўрнатаман, деган тасаввурнинг ўзи аҳмоқона. Русинов шунақа тасаввурда эди. Бунинг устига «бошидан қатиқ ҳиди аримаган ўзбек одамча муомалага арзимайди» деган фикрда эди. Аянчлиси, бундай қилиғини яширмас, тўғрироғи, яширишга ақл-фаросати етмас эди. Ёки яширишга зарурат йўқ деб тушунарди. Чунки шаҳар партия комитетининг биринчи котиби, шаҳар прокурори, шаҳар милиция бошлиғи — ҳаммаси Ўзбекистонга «тартиб ўрнатиш» учун келган гуруҳдан, у кимдан ҳайиқсин?

Жумҳурият Вазирлар Кенгаши ҳуқуқ ва тиббиёт бўлимлари биргаликда масалани ўрганиб, Русинов чиқарган буйруқни нотўғри деб топган қарор қўлимда, жумҳурият Соғлиқни сақлаш вазирининг ўша пайтдаги биринчи муовини Д. Асадовга қўнғироқ қилдим.

— Вазирлар Кенгашининг хулосаси шундай экан, Русиновнинг Осиповани ишдан бўшатиш тўғрисидаги буйруғини қачон бекор қиласизлар?

— Сатин командировкада экан, янаги ҳафтада келади, маслаҳатлашиб ҳал қиламиз,— мазмунида жавоб қилди Дамин Абдураҳимович.

Мен ўшанда у одамдан ҳам кўпроқ, умуман ўзбегимизнинг қонидаги тобелик ва мутелик кайфиятидан хафа бўлиб кетдим. Ахир, Ўзбекистон Вазирлар Кенгаши ким-у, шаҳар партия комитетининг биринчи котиби Сатин ким?! Шаҳар кенгаши ижроия қўмитаси бошқарма бошлиқларини тасдиқлаган сессияда депутатлар Русиновни жилла қурса катта раҳбарлик лавозимига ҳатто арзимайдиган таржимаи ҳолини ҳисобга олмасдан «ҳа» деса, «ма» деб қўл кўтариб тасдиқлаб юбораверганликлари ҳам кишини ўйлантиради...

Тобелик ва мутелик. Хўжасига содиқлик. Бу сифатларнинг микроби аксари ўзбек кайфиятига қачон кирган, қачон ўрнашиб қолган? Қулдорлик жамиятидами, хонликлар ва амирликлардами, чор Россиясининг Туркистонни жангу жадал билан босиб олган ўн тўққизинчи асрининг иккинчи ярмидами, Октябрь инқилобидан сўнг «тенглар қатори тенг, ҳур республика» бўлиб келган етмиш йил ичидами — билмадим. Бугун фақат шуниси равшанки, бу кайфият кўп кўргиликларнинг бош сабабчиси бўлган. Ижтимоий адолатсизликларнинг, тенгсизликларнинг сабабчиси. Ҳозир энг охиргисига, қайта қуриш давридагисига бир назар ташлайлик. Рашидов вафотидан сўнг раҳнамоликни ўз қўлига олганларнинг эл қарғишига учраган фаолиятлари жумҳуриятга четдан «билимдон»ларни таклиф қилишдан иборат бўлди. Бу кадрлар тартиб ўрнатишни маҳаллий раҳбариятнинг таъзирини беришдан бошладилар. Қирғинбарот, қама-қамаларнинг кўпи ноқонуний бўлгани бугун ҳаммага маълум, минглаб бегуноҳ бандалар оқландилар.

...Рўзнома иши билан Бўкага борганимда Тўхтамурод Исломовнинг уйини изладим. Бир-икки кишидан сўрадим, улар йўл кўрсатишди-ю, ғалати қарашди менга. Фақат улар эмас... Тўхтамурод аканинг ўзи ҳам аллақандай хавотирланиб қаршилади. У район партия қўмитасининг биринчи котиби лавозимидан четлатилган дастлабки ойлар эди. Чамаси, кечагина жумҳуриятнинг ҳурматли кишиси бўлган бу одамнинг уйига бугун ҳеч ким йўқлаб келмайдиган бўлиб қолган эди. Шундай пайтда мухбирнинг ташрифи унга ғайритабиий туюлди. Унинг иситмаси бор, хонанишин бўлиб ётган экан. Уйга кириш таклифини рад этиб, ташрифдан мақсадимни — «Ўзбекистон» нашриётидан бериб юборишган китобини келтирганимни айтганимдан сўнг бироз ёришди-да, ичкарига кириб тўн кийиб, иккита ўриндиқ олиб чиқди. Ҳовлида ўтириб бироз суҳбатлашдик. Ўшандаги битта жумла кечагидек қулоғим остида жаранглайди:

— Ҳабибуллажон, ука, ҳаммасиям майли-ю, бош раҳбарларимизнинг четдан кадр олиб келаётганликлари ҳеч куракда турмайди. Ўзбек халқи учун ҳақорат эмасми бу? Майли, уларга боққан бало ҳам бордир...

Қизиқ бир ҳақиқат: «ёрдам»га келганлар асосан ҳуқуқшунослар. Нега? Ўзбекистонда оқсаган фақат маъмурий соҳамиди? Жумҳуриятимизнинг халқ хўжалиги, ҳаёти нуқул милиция ва прокуратура билан белгиланадими? Йўқ, пахта, қудратли саноат ишлаб чиқариши билан белгиланади. Хўп, майли, РСФСР, Украина ва бошқа жумҳуриятларда туғилиб танглайи қотган ўртоқлар пахтани тушунмайдилар, унинг минг бир машаққатини тасаввур ҳам қилолмайдилар ва бу оғирликнинг ўндан бирига ҳам чидаш беролмайдилар, уларни бу тармоққа жалб этиш бефойда деб тан олайлик. Саноатда-чи? Бирон бир колхоз-совхозга раҳбар бўлиб келган «ёрдамчи» йўқ экан, нега саноат ишлаб чиқаришидаги билимдонлар биронта корхонага, трестга раҳбар бўлиб келиб ёрдамлашмадилар? Бу соҳадаги билимдонлар бизга жуда керак-ку. Масалан, пахта териш машинасини қирқ йилдан бери маромига етказолмаяпмиз, озиқ-овқат программасини бажариш, ўзбек деҳқони меҳнатини енгиллатиш учун кичик трактор-машиналар жуда зарур. Йўқ, унақа ёрдамчилар келишгани йўқ. Қолаверса, маъмурий органларга келганларнинг ҳам аксарияти ўз соҳасининг билимдони эмасди: кўплари ўзбекистонлик ҳамкасбларига иш ўргатиш у ёқда турсин, улардан иш ўрганса арзир эди. Натижада соҳа бўйича билими, савияси анча паст, баъзида тўғридан-тўғри ишёқмас ва ахлоқсиз шахслар бу ерда ўзларидан ҳар томонлама устун ходимларга раҳбарлик қилдилар, буйруқлар бердилар. Бу эса ўша жамоаларда қанақа муҳитни вужудга келтирганини ва бунинг оқибатида ишга қанчалик зарар етказилганини тасаввур қилиш қийин эмас.

Шаҳар ички ишлар бошқармасига (ижроқўмдаги уй-жой тақсимоти бўйича рўйхатга кўра) 27 киши, жумҳурият Ички ишлар вазирлигига 42 киши, прокуратурага 13 киши, суд ва адлияга 4 киши ишга келган.

Шуларнинг ҳаммаси Тошкентда уй-жой билан таъминланган. Ётоқхона эмас, маълум муддатга берилган хизмат квартираси эмас, балки доимий, қонуний турар жой. «Қонуний» деган сўзни шаҳар ижроқўмининг уй-жой тақсимоти бошқармасидан олдим. Бўлса бордир. Лекин мен бунда аввалбошдаёқ қонун бузилганини кўраяпман. Ҳа, айнан уй-жой қонунчилиги, уни тақсимлаш тартиби бузилган. Қаерда, қайси қонунда битта шаҳарда бир пайтнинг ўзида юзлаб кишиларга истисно тариқасида уй-жой навбатсиз берилсин, деб ёзилган? Ҳеч қайси қонунда! Тошкентда эса берилган. Берилганда ҳам асосан шаҳарнинг марказидан, обод ва шинам жойларидан: ғиштин иморатлардан. Бунинг устига, уй-жой қонунчилигидаги энг оддий талаб — киши бошига 10 квадрат метрдан ортиқ мумкин эмаслиги тартиботи қўпол равишда топталган. Рўзнома далил-исботни ёқтиради, шуларга мурожаат қилайлик. Ленин район кенгаши ижроия қўмитаси 1985 йил 26 июлда В. Клапушевскийнинг қўлига 48,8 квадрат метр саҳнли квартира ордерини тутқазган. В. Клапушевский 1989 йил сентябрда шаҳар ички ишлар бошқармаси бошлиғи вазифасидан бўшатилган, лекин ҳозир ҳам у оиласи билан ўша квартирада яшайди. Бунга эътироз йўқ, ким қаерда яшаса ўзининг хоҳиши. Эътироз шундаки, қонун бўйича беш кишига таалуқли квартирада атиги уч киши рўйхатдан ўтказилган. Пермь вилоятидан Тошкентга шаҳар прокурори лавозимига келган В. Теркиннинг тўрт кишилик оиласига 61 квадрат метр саҳнли квартира берилган. Теркин 1988 йил октябрда вазифасидан муддатидан илгари озод этилди. Ҳолбуки, у 1986 йилда СССР бош прокурорининг буйруғи билан Тошкент шаҳар прокурорлигига беш йил муддатга тайинланган эди. Нима бўлди, серқуёш Тошкентнинг об-ҳавоси ёқмадими? Об-ҳавони унинг хотини бузди: 1988 йил 16 март куни кечқурун «Тошкент» меҳмонхонасида хотини уни бегона аёл билан ушлаб олди. Теркиннинг тепасида қуёш ўрнига қора булутлар изғий бошлади. Ахлоқи шаҳар партия қўмитаси бюросида муҳокама қилинди. Теркин ўзини айбдор деб тан олди, хотини меҳмонхонада Пермдан таниш бўлган бегона аёл билан ушлаб олганини ҳам рад этолмади, фақат, у ўйнаш эмасмиш, у аёлнинг боласини ТошМИга ётқизиб даволашда ва Пермдаги уйини Чирчиққа алмаштиришда ёрдам бериш учунгина унинг илтимоси билан меҳмонхонага борганмиш.

Қиссадан ҳисса шуки, эру хотин Октябрь район халқ суди орқали ажрашишди ва ҳозир унинг заифаси икки қизи билан Октябрь районида 61,17 квадрат метр саҳнли (беш хона!) квартирада яшамоқда.

Теркин бюрода муҳокама қилинган даврда — 1988 йил сентябрда Жуковский кўчасидаги бошқа бир уйда истиқомат қилаётган эди. Икки хонали, 36,5 квадрат метр саҳнли бу уй О. Маценко оиласига (икки киши: ўзи ва хотини) 1984 йил ноябрда шаҳар кенгаши ижроқўми қарори билан берилган. Нега саҳн деярли икки баравар кўп? У ижодий уюшма аъзосими, уруш қатнашчисими ё ногиронми? Йўқ. Фақат... «у ёқдан» келган. Жумҳурият прокуратурасига бўлим бошлиғи вазифасига тайинланган. Бунинг устига, О. Маценко 1985 йилда мазкур уйга фақат бир ўзини рўйхатдан ўтказди. Хотини эса Донецк вилоятидаги Жданов шаҳрида (Ленин проспекти, 54/46-уй, 9-квартира) яшайверди. Демак, у ёқда ҳам уй топширилмаган, буёқда ҳам уй олинган. Маценко 1987 йил октябрда Ленин район халқ суди орқали хотини билан ажрашди. Тошкентдаги уйини Харьковдаги уйга алмаштирмоқчи экан, рост бўлса, алмаштиргандир ҳам. «Отаси қуриб берган» уй бўлгандан кейин, нима ҳоҳласа шуни қилади-да! Унга уй-жой ажратишдаги қонунбузарликни «ҳисобга олмасак», буёғи — алмаштириши қонуний.

Шу топда ҳуқуқшунос бир оғайним айтган ҳикмат ёдимга тушди: Шўро ҳукуматида қонунларни яхшилаб ўрганволсанг, ҳеч қаерда ишламасдан ҳам маза қилиб яшаса бўлади...

Тавба, Тошкент шаҳрига нуқул аёлпарвар-аёлсевар прокурорлар сайлаб юборилган эканми... Теркиннинг муовини, шаҳар прокуратураси тергов бўлимининг бошлиғи Д. Паньковнинг ишқий ҳангомалари ҳаммасидан ўтиб тушади. Адлия катта маслаҳатчиси Д. Паньков Тошкент шаҳар прокурорининг муовини лавозимида ишлаб, шахсий интизомсизлиги, хизмат вазифасига виждонан муносабатда бўлмагани, ишга сабабсиз келмагани учун Тошкент шаҳар прокурорининг 1989 йил 12 июлдаги (Теркин бу лавозимдан кетгач) буйруғига кўра унга сўнгги огоҳлантириш шарти билан ҳайфсан эълон қилинган эди. Паньков бу буйруқни бир тийинга олмаганини унинг 1989 йил 12 сентябрдаги «томошаси» яққол кўрсатди. Соат 12 да, иш вақтида «Россия» меҳмонхонасига — Тошкент тўқимачилик институти талабаси бўлмиш олмаоталик таниш қиз яшаётган хонага ташриф буюрди. Иккиси эшикни ичкаридан қулфлаб ичкиликбозлик қилишган. Шу хонада яшовчи иккинчи аёл келиб буюмларини олишни илтимос қилса, эшикни очмаган. Қават навбатчисини ҳам сўкиб ҳайдаб юборган.

Соатлаб эшикни очавермагач, меҳмонхона маъмури ва милиция аралашиб очишган. Шунда ҳам ғирт маст Паньков ва хона соҳибаси ярим яланғоч ҳолда, эшикни очишдан олдин эгниларига бирор нарса кийишни ўзларига эп кўрмаган эдилар. Ахир, шаҳар прокурорнинг муовини бўлса, унинг мушугини ким пишт дейишга ҳадди сиғарди?!

Ростдан ҳам қонунда шундай — милициянинг Паньковга, яъни прокурорга тегишга, уни тергашга ҳаққи йўқ. Улар фақат қизни ички ишлар бўлимига олиб кетишди. Паньковни эса шаҳар прокуратурасидан чақирилган ходимлар Калонов, Мирзаев, Ершовларга омон-эсон топширишди. Паньков жумҳурият прокурори буйруғи билан прокуратура ходими номига иснод келтиргани учун вазифасидан бўшатилди ва прокуратура органларидан четлаштирилди.

Бу прокурор зотлар ўзларининг оилавий можаро-ю ишқий саргузаштларидан ортиб Тошкентда нима ишни қойил қилишди, «ҳуқуқий тартиб-интизом бузилиб кетган жумҳуриятда» тартиб ўрнатишга қандай ҳисса қўшишди — юқоридаги ҳангомалар ҳикоя қилиб турибди.

Прокуратуранинг айрим ходимлари эса қонундан ташқари «квадрат-метр»ларга эга бўлиш учун қанақа ёлғонларни тўқиш кераклигини, қанақа қалбаки ҳужжатларни тайёрлаш мумкинлигини — қонунбузарликни атрофдагиларга ўргатдилар. Бекобод шаҳар прокурорининг ёрдамчиси Л. Андронова бунга ёрқин мисол. У 33,1 квадрат метр саҳнли 2 хонали квартирани олиш учун ҳужжатларга эри ва ўғлининг исми шарифларини қўшган. Эри Тюменда геология экспедициясида маълум муддатга шартнома бўйича ишлаётгани тўғрисида муҳрли қоғозлар тақдим этган. Кейин қўшнисидан тушган шикоятни текширгач, маълум бўлдики, эридан 1984 йилда ажрашган, 1983 йилдан буён боласига нафақа олар, эри аллақачон бошқа хотинга уйланган экан. Л. Андронова ишга кираётганида шахсий варақани ҳам ёлғон тўлатган, эри ҳақидаги ҳужжатларни ўзи ишлаётган прокуратурадаги «Москва» машинкасида тайёрлаган. Унда Тюмендаги геология экспедициясининг тоза бланкалари бўлган, чунки... шаҳар прокурорининг ёрдамчиси у ерда бор-йўғи геология экспедицияси кадрлар бўлимининг бошлиғи вазифасида ишлаган. Л. Андронова ходим сифатида ҳам салбий баҳоланади. Вилоят прокуратурасининг фикрича, у зиммасидаги топшириқларни масъулиятсизларча бажарган, сансалорликка, алдову қалбакиликка йўл қўяди. Юзаки иш асоссиз, яъни ноқонуний ҳукмга сабаб бўлгани учун илгари унга ҳайфсан берилган.

Яна бир мисол: Олмалиқ шаҳар прокуратурасига катта терговчиликка тайинланган Л. Михайлова ҳам кўнглига келган ишни қилаверди. Қотилликда айбланаётган жавобгарнинг машинасида у билан бирга Тошкентга борган, кафеда тамадди қилишиб, Халқлар дўстлиги саройида концерт кўришган. Терговчи буларнинг эвазига жавобгарга қандайдир имтиёзлар яратиши керак-ку? Яратди ҳам. Суд мажлисида мазкур иш Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 82-моддасидан 81-моддасига қайта квалификация қилиш учун терговга қайтарилган. Яъни Михайлова жавобгарга жиноятига нисбатан кам жазо белгиланган моддани қўйган. Шунингдек, у бошқа айрим ишларнинг тергов муддати ўтганини яшириш учун ҳужжатларни сохталаштирган. Олмалиқ шаҳар халқ суди ходимлари Харламова, Сариевларга нисбатан қўзғатилган жиноий ишни ноқонуний бекор қилган, Орифжонов деган кишини ноқонуний равишда 8 кун ҳибсда сақлаган. Жами 20 дан ортиқ ишни 6 ойгача ҳал қилолмай ушлаб турган. У 1986 йил 16 августда «шаънига доғ туширувчи хатти-ҳаракати учун» прокуратура маҳкамасидан четлатилди.

— Бизга ёрдамга келган ҳуқуқшунослар ўзбекистонлик ҳамкасбларига бирон нима ўргатишдими?

Шу савол билан Тошкент шаҳар прокурорининг биринчи муовини А. Л. Мирзаевга мурожаат қилдим.

— Йўқ. — деди Анвар Латипович ўйлаб ўтирмай. — Нимадир ўргатиш учун улар бизнинг йигитлардан жилла қурса бир бош устун бўлишлари керак. Ўша устунлик йўқ эди. Бизда Теркин, Паньков, Желтков, Шепель деганлар ишлади. Ягона устунлиги — яқин-яқингача норасмий давлат тили бўлиб келган она тилларини биздан кўра яхши билишарди. Ёрдамга юборилганлар орасида Бутурлин, Гайданов, Маценколар ғаразгўй эдилар-у, лекин ишни пухта билишларини тан олмаслик инсофдан эмас. Усатов яхши одам, балки яхши раҳбар ҳам эди, лекин ўттиз йилга яқин партия маҳкамасида ишлагани сабабли прокурор ишини яхши билмасди.

Энди квартираларга қайтайлик. 1985 йил августида Волгоград вилояти ички ишлар бошқармасидан келган В. Шилов Чилонзор район ички ишлар бўлимига тергов бўлинмаси бошлиғи вазифасига тайинланди. Орадан бор-йўғи 2 ой ўтгач Халқлар дўстлиги кўчасидан унинг тўрт кишилик оиласига квартира ажратилди. Расмий ҳужжатларда қайд қилинишича, у 1988 йилда Волгоград вилояти ички ишлар бошқармаси ихтиёрига ишга жўнатилган. Яна бошқа расмий ҳужжатнинг далолат беришича эса В. Шилов ва оиласи ҳозиргача Тошкентдаги уйдан рўйхатдан чиқмаган, яъни уни топширмаган. Волгоградда бошқа паспорт билан ишлаяптими ё ҳамон Тошкентда яшаяптими — бизга қоронғу.

Омск вилоятидаги Октябрь шаҳар ички ишлар бўлими жиноят қидирув бўлинмасининг вакили Б. Мадеев 1986 йил мартда Ўзбекистон Ички ишлар вазирлиги жиноят қидирув бошқармасига ишга тайинланган, тўрт кишилик оиласига уй-жой берилган. У 1986 йилдаёқ Сурхондарё вилояти ички ишлар бошқармаси жиноят қидирув бўлимининг бошлиғи этиб тайинланди, бироқ ҳозиргача Тошкентдаги уйини топширгани йўқ. 1988 йилда Тошкент шаҳар прокурорининг катта ёрдамчиси вазифасида ишлаган Р. Ачимов кейинроқ Қашқадарё вилояти прокурорининг биринчи ўринбосари лавозимига юборилсада, Тошкентдаги уйидан кўнгил узолмади. 1985 йилда Иркутск вилоят прокуратураси катта терговчиси В. Лаптев Ўзбекистон ССР прокуратураси тергов қисми бошлиғининг муовинлигига қўйилди. У аллақачон Доғистон Мухтор жумҳурияти прокуратурасига ишга юборилганига қарамай, Тошкент марказидаги уйини банд этиб турибди. Тўғри, оила аъзоларини рўйхатдан чиқарган, ўзи эса...

В. Шепель 1985 йилда Петропавловскдан Тошкент шаҳар прокурорининг муовинлигига келди. Табиий, унга ҳам ҳеч кечиктирмай, шаҳар марказидан тўрт хонали уй-жой берилди. Кейинроқ В. Шепель Ленинобод вилояти прокурорининг муовини лавозимига тайинланди. Хўш, уйини нима қилди? Алмаштирди. Тошкентдагини Ленинободдагига. Нега? Нима учун унга Ленинободда худди Тошкентдагидек янги уйни қўшқўллаб беришмади? У Тошкентга ишга тайинланганида Петропавловскдаги уй-жойини Тошкентдагига алмаштирмаган эди-ку! Қизиқ, турар-жой қонунчилиги Ўзбекистонда бошқа-ю, Тожикистонда бошқами?

Йўқ, бу қонунчилик ҳозирча Иттифоқда ягона. Фақат Тожикистонда масъул кишилар қонунни биздан кўра кўпроқ ҳурмат қилишади ва... ўзларини ҳам.

Ўзбекистон прокурорининг муовини бўлиб ишлаган отнинг қашқасидек таниқли О. Гайданов Целиноград вилояти прокуратурасига ишга кетганидан кейин ҳам узоқ муддат Тошкент марказидаги уйини банд қилиб турди. Ниҳоят, бошқа ҳамкасблари орасида бу масалада инсофлироқ эканми ё ўзидан кейин ёмон от қолдиришни (бундан от қолиб бўлган) истамадими, 1990 йил баҳорида кўп хонали уй-жойини шу ерда камхоналикка алмаштириб, унга ўғли ва онасини жойлаб кетди.

Тошкент шаҳар партия қўмитасининг собиқ биринчи котиби Б. Сатин эса Гайдановчалик инсофга келишни ҳам истамаяпти. У аллақачонлар Челябинск вилоятида ишлаётганига қарамай, хотини ва қизи ҳамон Тошкентда, унинг марказида, анҳор шабадаси уриб турадиган боғ-дарахтзор қўйнидаги Герман Лопатин кўчасидаги 3 хонали уйда. Л. Сатина шаҳар Кенгаши ижроқўми раиси номига ёзган аризасида қизи институтни битиргунча яшаб туришни, зарурати топилса кичикроқ бошқа уйга алмаштириб беришларини баён этган. Бироқ бу шунчаки, маданиятли зиёли бўлиб кўриниш учун қайднома экан шекилли, уларга бир хонали уй тавсия қилинганда таклифни рад этишди.

Бу гапларим кетганлар ортидан тош отиш эмас, балки уларнинг инсофсизликлари билан боғлиқ.

Дарвоқе, Тошкентда оддий меҳнаткашнинг турар жой борасидаги аҳволи қандай?

Ҳозир 67 минг киши уй-жой шароитини яхшилаш учун навбатда турибди. Ҳар оила аъзоси ҳисобига 3 квадрат метрдан камроқ ўринда истиқомат қилаётганлар ҳамон минглаб. Ҳатто киши бошига 2 квадрат метрданга етиб етмайдиган саҳнда яшаётганлар юзлаб. Корхонаю ташкилотларда 1978—79 йиллардан бери навбатда турганлар сон-саноқсиз.

Қизиқ замон, қизиқ жамият: қўли қадоқ меҳнаткаш ўн-ўн беш йиллаб кенгроқ уй-жой олиш учун навбат кутади, унинг ёнгинасида бошқа сайёрадан келган «оқсуяк»ларга шоҳона хонадонлар навбатсиз туҳфа этилади! Ерли халқ оилалари каталакдек битта хонада 7—8 кишилаб кун ўтказишади («яшайди» деб ёзишга қалам юрмади), «ўзга сайёралик»лар икки-уч киши тўрт-беш хонада қувлашмачоқ-бекинмачоқ ўйнаб яшайдилар.

Шуларни ҳаёлан таққослаётиб, шаҳар уй-жой тақсимоти бошқармаси бошлиғи Мусаевнинг 53,47 квадрат метр саҳнли уйда беш оила (!) (22 киши!) яшаётган хонадон аризачиси Машҳура Расулова (Оренбург кўчаси, Душанба тупиги, 4)га ёзган жавобидаги сўнгги жумлани ўқиб, ич-ичимдан тутақиб кетдим: «Юқоридагиларни (22 киши 53 квадрат метрда яшаётганини — Ҳ. О.) ҳисобга олиб, сизнинг оилангиз яшаш шароити навбат бўйича, қонунга асосан, **социал адолат принципларига кўра (?!)** яхшиланади.

Ё тавба, қанақа қонун, қанақа адолат? Жилла қурса уят борми? Бунақа «адолат» азада чирманда чалиш билан баробар эмасми? Ҳолбуки, шу хатнинг ўзида инсонийлик у ёқда турсин, ҳатто қонунга амал қилинмаяпти: Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгаши ва касаба уюшмалари жумҳурият Кенгашининг 1984 йил 24 сентябрдаги қарорида киши бошига 3 квадрат метрдан кам саҳида истиқомат қилаётган оилалар турар жой билан навбатсиз таъминланишлари қайд этилган...

Энди мана бу хат: «Мен, Умарова Матлуба, Тошкент шаҳар, Парашют кўчасидаги 28-уйда яшайман, 1-гуруҳ меҳнат ногиронман. 1983 йилда уй-жой шароитини яхшилаш тўғрисидаги ариза ва ҳужжатларни Октябрь район ижроқўмига топширган эдим. 1988 йил кузида навбатимизни билмоқчи бўлсак, ҳужжатларимизни тополмади. 1-гуруҳ ногирони бўлганимни билишгач, имтиёзли навбатга қўйишди. Лекин шу кунгача навбатим келмади. Биз бир хонада (12,59 квадрат метр) беш киши яшаймиз. Киши бошига 2,59 квадрат. Уй жияним Нуриддинов Ҳусанга тегишли. Улар 17,8 квадрат метрли хонада 6 киши яшайдилар. Бошқа уй қуришга ҳовлида жой йўқ. Катта ўғлим армияда, ўқувчи болаларимга дарс қилиш шароити ҳақида гапирмасаям бўлади. Мен эса ётоғли касалман...»

Бу хонадонни комиссиялар кўргач 1990 йилда уй бериш ваъда қилинган, аммо ўша йили «иложи бўлмаган», умид — 1991 йилдан.

Ана энди «илож»га бир назар солайлик: кимларгадир турар-жой қонунига хилоф равишда ҳам навбатсиз, ҳам белгиланганидан ортиқ, кимлардир инсон боласи яшаб бўлмайдиган шароитларда...

Мақоланиң бошлаган воқеа билан тугатайлик. Мана, поликлиника бош шифокори М. Абдуллаева партия конференциясида ўқиб эшиттирган ҳужжат: «Ўзбекистон ССР Халқ назорати қўмитасининг қарори, 19.04. 1988 йил... Тошкент шаҳар тиббиёт муассасаларининг санитар автотранспорти билан етарли таъминланмаганига қарамай, шаҳар ижроқўми Соғлиқни сақлаш бош бошқармаси (бошлиғи ўр. Русинов) кейинги икки йилда турли ташкилотлар ва шахсий кишиларга 276 та автомобиль сотган, уларнинг кўпи 1985—1988 йилларда ишлаб чиқарилган. СССР Нарх Давлат қўмитасининг кўрсатмасига хилоф равишда 54 та санитар автомобили ширкатларга чакана эмас, балки қолдиқ улгуржи нархда сотилган. Натижада давлатга 144 минг сўм зарар етказилган.

Санитар автотранспортидан фойдаланишда назоратсизликка йўл қўйгани, улар ширкатларга пасайтирилган нархда сотилгани учун Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармаси бошлиғи В. П. Русиновга ҳайфсан эълон қилинсин».

Қарорнинг давомида Русиновга кооперативларга сотилган автотранспортдан олинмай қолган пулларни қонуний тарзда ундириш топширилган, келтирилган зарарни қисман қоплаш учун Русиновга ойлик маош миқдорида 330 сўм жарима солиш ва уни ҳар ой маошидан 20 фоиз ушлаб қолиш уқтирилган.

Русинов эса орадан бир-икки ҳафта ўтмай «ўз аризасига биноан» ишдан бўшаб, келган жойига — Ставрополга жўнаворди. Вассалом.

Ахборот учун пасайтирилган нархларни билиб қўйинг. «Москвич»лар 200—500 сўм, ҳатто битта «ГАЗ-24» 58 сўмга (!) сотилган. Бунинг устига, кўп машиналардан амалда белгиланган етти-тўққиз йил фойдаланилмаган. Ўша ўнлаб автомобиллар бозор баҳосидан ўн-ўн беш баравар арзон-сувтекин пуллаб юборилиши кимга ва нимага керак бўлган?

Беихтиёр, худди ўша даврда икки йил мобайнида 1-шаҳар касалхонасини 20 дан ортиқ турли комиссиялар текширгани, улар ҳаммаси бўлиб... 19 тийин «камомад» топгани ва бир фаррош штатининг 80 сўм маоши касалхонада ташкил этилган «Шифокор» ансамблининг бадиий раҳбари бўлмиш аниқ одамга тўланганини молиявий қонунбузарлик деб топиб, бунинг учун бош врач Қ. Ризаевга ҳайфсан берилгани манзараси кўз олдимга келди.

19 тийинга ҳам ҳайфсан, 144 минг сўмлик зарарга ҳам ҳайфсанми? Одатда, халқ назорати қўмитаси бунақа материални жиноий иш қўзғатиш учун маъмурий органларга топшириши керак эмасмиди? Бу қарорга Ўзбекистон ССР Халқ назорати қўмитасининг ўша вақтдаги раиси имзо чеккан...

Қонун — муқаддас. Унинг муқаддаслиги таъминланган мамлакатдагина тартиб-интизом, адолат қарор топади. Қонунни сиёсатга қурбон этиш эса, жамиятдаги кўп кулфатларнинг муқаддимаси бўлиб хизмат қилиши тайин.

Ҳабибулла ОЛИМЖОН,

«Халқ сўзи»нинг ҳуқуқ ва ахлоқ бўлими муҳаррири.

Хушхабарлар оқимидан

ҚИШЛОҚ АҲЛИГА ИЖТИМОИЙ ЁРДАМ

Термиз ноҳиясидаги «Дўстлик» жамоа хўжалигида камбағал оилалар, ногиронлар ва пенсионерлар учун махсус қўшимча тўловлар белгиланган. Жамоа хўжалигининг касаба уюшмаси комитети шу мақсад учун ўз бюджетидан икки минг сўмдан кўпроқ пул ажратди. Хўжаликда 117 киши учун ойига 10 сўмдан 60 сўмгача бўлган қўшимча тўловлар белгиланган. Қарияларга ғамхўрлик фақат молиявий ёрдам билан чекланмаяпти. Бу йил жамоа хўжалиги ўз меҳмонхонасини кекса фуқаролар учун кундузги стационарга айлантирди. Бу ерда сауна, физиотерапия хонаси ҳамда балчиқ билан даволаш хоналари бор. Стационарда ишлаётган уч ҳамширага жамоа хўжалиги маош тўлаяпти.

Вилоятдаги бошқа хўжаликлар ва корхоналар ҳам «Дўстлик» жамоа хўжалигидагиларнинг ташаббусини қўллаб-қувватлади. Денов ноҳиясидаги Собир Раҳимов номли жамоа хўжалигида касаба уюшмаси комитетининг қарорига биноан 67 кишига шундай қўшимча ҳақ тўланмоқда. «Жарқўрғоннефть»нинг, «Сурхондарёавтотранс» бирлашмасига қарашли 48-автокорхонанинг меҳнат жамоаларида турли имтиёзлар ва қўшимча тўловлар белгиланган.

ЯНГИ ҲАВО ЙЎЛИ

Наманган билан Хабаровск орасида тайёралар мунтазам қатнай бошлади. Бу йўналишда ҳафтасига бир марта ТУ-154 тайёралари учади. Йўловчилар йўлда икки жойда — Новосибирскда ва Братскда қисқа муддатга тўхтаб ўтадилар.

Хабаровск Наманган вилояти бевосита ёки транзит авиация алоқаси ўрнатган йигирманчи шаҳар бўлди.

Февраль ойида Намангандан учадиган тайёралар жадвалига яна бир сатр қўшилади. Қозонга тайёралар қатнай бошлайди.

Наманган меҳмонларини турар жой муаммоси ташвишга солмаса ҳам бўлади. Тайёрагоҳ яқинида 240 ўринли 9 қаватли меҳмонхона ишга туширилаяпти.

ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ ТАШКИЛ ЭТИЛДИ

Андижонда «Иш билан бандлик жамоат жамғармаси» таъсис этилди. Деҳқончилик-саноат мажмуи ходимлари касаба уюшмалари Андижон вилоят комитети олтинчи Пленумининг иштирокчилари шу жамғармани ташкил этишнинг ташаббускорлари бўлишди. Уларнинг ўзлари бу жамғармага биринчи бўлиб пул ўтказдилар. Янги жамғарманинг низоми қабул қилинди. Хайрия ташкилотининг асосий мақсади ёшларга ишга жойлашишда ёрдам беришдан ва вақтинча ишсиз қолганларга моддий жиҳатдан кўмаклашишдан иборат.

Жамғарма ҳузурида бу йил кичик корхоналар ва акционерлик жамиятлари очилади. Улар халқ бадиий ҳунармандчилигини ривожлантириш билан шуғулланади. Бу ерда илмий ва ижодий жамоалар ташкил этиш ҳам режалаштирилган.

Жамғарма шунингдек, камбағал оилалардан бўлган Олий ўқув юртларида ва техникумларда ўқишни истовчи йигит-қизларга моддий ёрдам бериб туради.

(ЎзТАГ).

АЛИШЕР НАВОИЙ

Мени мен истаган ўз суҳбатиға аржуманд этмас,
Мени истар кишининг суҳбатин кўнглум писанд этмас.

Не баҳра топқамен ондинки, мендин истагай баҳра,
Чу улким, баҳран ондин тиларме҅н, баҳраманд этмас.

Нетай ҳуру пари базминки, қатлим ё ҳаётимға,
Аён ул заҳри чашм айлаб, ниҳон бу нўшханд этмас.

Керакмас ой ила кун шакликим, ҳусну малоҳатдин
Ичим ул чок-чок этмас, таним бу банд-банд этмас.

Керак ўз чобуки қотилваши Мажнуншиоримким,
Бузуғ кўнглумдин ўзга ерда жавлони саманд этмас.

Кўнгул ўз чарх золидин, фирибин емаким, охир
Ажал сарриштасидин ўзга бўйнунгға каманд этмас.

Ул ой ўтлуғ юзин очса, Навоий, тегмасин деб кўз,
Муҳаббат тухмидин ўзга ул ўт узра сипанд этмас.

УРИСЧА

Меня не удостоит тот, с кем иду я множества бесед,
Кто хочет говорить со мной, к тому во мне приязни нет.

Что мне за польза от того, кто пользу отыскал во мне,
Коль тот, в ком пользы я ищу, тот бесполезен мне в ответ?

Что гурии и пери мне, коль мне на смерть или на жизнь
Те явно слез не изъявлят, те – скрито не хохочут вслед?

И месяц с солнцем не нужны, тогда красе их форм не смочь
серпом изрезать душу мне, и спрясть мне тело на скелет.

Мне нужен всадник на коне, душой Меджун с лицом убийцы,
кто бы извечно оставлял в руинах сердца пыльный след.

Сорви же сердце – плод небес, но не вкушай же мысли лживой,
Что для тебя готовит смерть петлю и сеть прочней тенет.

И если вспыхнет вдруг луна, о, Навои, дабы не сглазить,
Сгори в любви как рута ты, как зерна, что скрывают свет.

Перевод Хамида ИСМАИЛОВА.

ТАТАРЧА

Мин теләгән кеше мине үзенә һич дус итмәс,
Мине теләгән кешене күңелем бер дә хуп итмәс.

Кинди файда табып аннан, ул үзе көтә файда,
Миңа файда бирергә, белми, мине бун итмәс.

Нигә миңа хур кызлары, үлсәм дә, яшәсәм дә,
Әрле елмаюларын ул җан өчен табыш итмәс.

Кирәкмәс ай һәм кояшның балкуы, тик бу карап
Теләгән җанны, башкасы сөюне ярыш итмәс.

Мин омтылган ул гүзәл зат эзлә биче белән
Таптаса да йөрәгемне, дөньяны авыш итмәс.

Ахыр чиктә мөнкыйгә күк үлем әзмәген ташлар,
Сиңа чыгыш дәртеңне ул башкача һич фаш итмәс.

Айдай йөзен ачса иркәм, Нәвои, күз тимәсен —
Мәхәббәт әлкынын бөркеп, ул аны көл итмәс.

Татарчага Рәкыйл Зәйдулла
тәрҗемәсе.

БЕЛОРУСЧА

Ёсць кім гадаць бы я, ня хоча той, — яго са мной няма.
Таго ж, хто б жар душы дзяліў са мной, — у душы маёй няма.

Ці я знайду ў таго карысць, хто мне шукае карысці ва мне?
У таго ж, хто б быў карысць мне, — са мной ганьбы, ой, няма!

Што ж гурыі, пэры мір, калі на смерць ці на жыцьцё мае
Там ад вачэй, там ад вачэй, — тут, няма, дарагой няма!

Абыякава пэры й сонца я не рад: залечыць іхняе жаху
Красой насы, красой хвала, — са мной краса зямной няма.

Сацу, хаб вершніка нат вон гарцавала на гэтым
Ці сэрца звінечанні нам, — кадзей нам малой няма.

Аабсаў лёсу не гасай, збаў сэрца ад мані, да свету
Пабегае смяротных сілаў, — пяці у яго другой няма.

Зазьзяе твару поўні той, — прад ім зачаруй Навоі
Каханьня ад вачэй лішнік, — бо справа болей святой няма.

На беларускую мову
пераклаў
Васіль Жуковіч

10–13 студзеня 1991 г.
Дом творчасці пісьменнікаў
імя Хамзы

ЕКУТЧА

Таптыыр киһим мээхэ аниин биир тылы эмэн баҕарбат,
Таптаабат киһим саҥатын кулгааҕым истиэн баҕарбат.

Миигин тукаана сатыаччы — мээхэ туох туһалааҕай?!
Туһаныа диэччини көрдөбөр таптаабын сэргиэн баҕарбат.

Аанньал тээтэ икки сэниэтэн мин иэрэппэ кэлээбитин:
Биирэ кистээн муҥук иммит, иккиэ бииһэн баҕарбат.

Ый толбоннооҕ, күн килбиэннээх бэйэбэт бэтэм мин туопут —
Сүрэхпин эйэ сырдатыан, күндэ кыайтыан баҕарбат.

Иирбит курдук иттэн ээттик таптааччыны нарын дуурал
Илдьи барбыт сүрэхпиттэн атыны мээхэн баҕарбат.

Айылҕаттан сэрэн — мотуйуттан иттэ быһыйбат эргийдэлэн
Туманарч туругам атыннык таптылын иэтиэн баҕарбат.

Араллар сирэйдээх туналыйа тустэр эр —
Атыны таптал уотуттан Навои сиэмиэн баҕарбат.

Сахалыы Семен Руфов тылбаастаата.

ҚОЗОҚЧА

Сұхбатына мен құштар жақ жоқ жарық тартып көрген емес,
Лебізіне зар болғанда көңілім петіл берген емес.

Менен ләззат алуға көп еңіктенген не пайдасы,
Менің қолға келтендерім айтқанына көнген емес.

Пері мен хордың қоры дүниедегін қозғалы не,
Бірі тастап көз қантқық, бірі ғасын керген емес.

Сонша сұлу көріктенмен ай мен күннен қатар қанша,
Тұла бойды сөгілдірің, өрт боп ішке енген емес.

Ажал қысқан армандағын есі кете сүйген жаннан,
Жараланған жалын жүрек сыр сөзге сенген емес.

Түсіп қалма сайтан дүние арбауына абайда,
Мойында бір сенге тұзақ, өзіңнен көр елден емес.

Айдай ару алу жүзін аша Науаи сүзген қарап,
Махаббаттың тұмандырса ешбір пәле келген емес.

Қазақшаға аударған — Несіпбек
Айтов

ТУРКМАНЧА

Мени мениң хүйсейэним сохбетине хевент[1] этмез,
Мени хүйсэниң сохбетин мениң говнум писент этмез.

Нэмейкси бэхре[2] тапарын, менден бэхре тамахиндем
Мениң бэхре ислэним мен нахарда бэхремент[3] этмез.

Нэдейин хүйр, пери безмин[4], өллүм я дирлигим үчин,
Бир-э гөзден зәхрин сачып, бири нәзикден газ этмез.

Герекмез Ай, Гүнүң шекли, гүнки сорки, нур билен
Ол-а этмез ичим чәк-чәк, бу-да тенезим бент-бент[5] этмез.

Герек ышком аклын алан мениң зелалат сонатарын,
Ол бозук көңлүмден өзге ере гөратын бент этмез.

Эгер бол залым пелегиң алыкдан, чүнки ол ахыр
Ажал серишдесинден өзге бөйнуңа кемент[6] атмаз!

Ол ай отлы йүзүн ачса, Новаиы, дегмесин диймегиз,
Сөйги тохумындан гайры ол от үстүнде үсенк[7] атмаз![8]

1. Хевент — тай, ёлдаш, хемекчи, сохбетдеш.
2. Бэхре — пейда, арам, лезет тапмак.
3. Бэхремент — пейда, арам, лезет тапан.
4. Безм — той, мейлис, отуршык.
5. Бент-бент этмек — бөлек-бөлек этмек.
6. Кемент — сыртмак, халка.
7. Үсенк — үзэрлик.
8. Гүндогар халкларында гадым заманлардан бәри дирике гөз дегер өйдүлсе я-да, умуман, арассачылык, дүрли кеселлерден горанмак үчин бир габың ичинде якылан ода үзәрлик атылып я онуң дүзеси сенилип, түтедилер экен. Новаи бу ерде шоны ядындар.

Газалы орта асыр түркисинден хәзирки түркмен диline өврен Назар Гуллаев
10.01.1991.

БИТТА ҒАЗАЛ ЖИЛВАСИ

Ўзбекистон ёзувчиларининг Дўрмондаги ижод боғида «Алишер Навоий асарлари таржимонларининг халқаро ижодий-амалий анжумани» ўз ишини давом эттирмоқда. Ёзувчилар уюшмаси қошидаги Бадиий таржима ва адабий алоқалар маркази ташаббуси билан турли жумҳуриятлардан чақирилган таржимонлар шоир асарлари таржимаси устида тер тўкишмоқда.

Буюк шоир асарларини таржима қилиш у ёқда турсин, мутолаа қилиб мағзини чақишнинг ўзи мураккабу мушкул иш. Шуниси қувончлики, таржимонлар шоир ғазалларини ўз тилларига бутун масъулиятни англаган ҳолда таржима қилишга уринишмоқда. Хамир учидан патир, деганларидай бугун Алишер Навоийнинг битта ғазали — «Мени мен истаган ўз суҳбатиға аржуманд этмас» деб бошлангувчи дурдонасини ўн икки тилда эътиборингизга ҳавола қилмоқдамиз. Ғазални рус тилига — Ҳамид Исмоилов, украин тилига — Г. Халимоненко, белорус тилига — Василь Жукович, қозоқчага — Несипбек Айтов, туркманчага — Назар Гуллаев, тожикчага — Назри Яздоний, қирғизчага — Суеркул Турғунбоев, уйғурчага — Эмин Турсун, татарчага — Рқоил Зайдулла, бошқирдчага — Раис Тўлаков, ёқут тилига Семён Руфов таржима қилдилар.

ТОЖИКЧА

Маро оро, ки мехоҳам, назорад орзуманд, осло,
Назорад суҳбаташро, он ки мехоҳад, писанд, осло.

Нашудам баҳрае з-он, ки намехоҳад зи ман баҳра,
Васо аз он, ки мехоҳам, нагаштам баҳраманд, осло.

Чи суд аз базми ҳуру пари дар буду набудам,
Нагардад заррае кам [illegible], осло.

Чи суд аз сурати шамсу қамар, чун [illegible],
Нагардад [illegible] пора-пора, осло.

Ба зуд [illegible],
Нагардад дар ҷои [illegible], осло.

Дило [illegible],
Рақам [illegible] Камандам, осло.

Магузор [illegible], эй Навоӣ, [illegible],
Ба зуд [illegible], осло.

Аз ўзбекӣ тарҷумаи Назри Яздонӣ.

БОШКИРДЧА

Мин кайһыһын теләгән кеше сәләм бирмәй, хөрмәт итмәй,
Кемдәр мине көткән булһа, мин күңелем рәхәт итмәй.

Ни файҙа шул кешенән, үҙе файҙа көтә минән,
Миңә файҙа итергә дуҫлашырға вәғәҙә итмәй.

Көрәкмәй хур һылыу, пәри — үлемемә, йәшәүемә
Уны итеп, бакмаҫ бөреке, икенсеһе — йәрҙәм итмәй.

Көрәкмәй миңә көн, ай — матурлык менән бергә
Йөрәге теләмәҫ, икенсеһе түҙемдә лә шартһыҙ итмәй.

Уҙ кейешем үлемемдән, уны көйөүемдән арып,
Йөрәгем тураһын тотоп, сит тауарҙы тейәп итмәй.

Сис, шулай уҡ ҙаманда, бары үҙе дан ярагыһыр,
Берәр ир, ниндәй бит үҙе, шулай уҡ ирекле итмәй.

Уттай өтөр карашты ла Навои, күҙ теймәһен тип,
Һөйөү уттан тотоҫлар, тик, шулай уҡ рәхәт итмәй.

Башкортсага
Раис Тулаков тәржемәһе

УЙҒУРЧА

مېنى مەن ئىستىگەن ئۆز سۆھبەتىگە ئەرجۇمەند① ئەتمەس،
مېنى ئىستەرگىشىنىڭ سۆھبەتىن كۆڭلۈم پىسەند ئەتمەس.

نە بەھرە② تاپقامەن ئاندىنكى، مەندىن ئىستەگەي بەھرە،
چۇ ئۇلكىم، بەھرەنى ئاندىن تىلەرمەن، بەھرەمەند ئەتمەس.

نېتەي ھۆرۇپەرى بەزمىنكى قەتلىم يا ھەياتىمغە،
ئەيان ئۇل زەھرى چەشم③ ئەيلەپ، نىھان④ بۇ نۇشخەند⑤ ئەتمەس.

كېرەكمەس ئاي ئىلە كۈن شەكلىكىم، ھۆسنى مەلاھەتدىن⑥،
ئىچىم ئۇل چاك-چاك ئەتمەس، تەنىم بۇ بەند-بەند ئەتمەس.

كېرەك ئۆز چابۇكى⑦ قاتىلۇەشى⑧ مەجنۇن شىئارىكىم⑨،
بۇزۇغ كۆڭلۈمدىن ئۆزگە يەردە جەۋلانى سەمەند⑩ ئەتمەس.

كۆڭۈل ئۆز چەرخ زالىدىن⑪، فىرىبىن⑫ يەمەكىم، ئاخىر،
ئەجەل سەررىشتەسىدىن⑬ ئۆزگە بويۇنغە كەمەند ئەتمەس.

ئۇل ئاي ئۆتلۇغ يۈزىن ئاچسا، نەۋائى، تەگمەسۇن دەپ كۆز،
مۇھەببەت تۇخمىدىن⑭ ئۆزگە ئۇل ئوت ئۈزرە سىپەند⑮ ئەتمەس.

① ئەرجۇمەند — ھۆرمەتلىك، مۆتىۋەر، بىلگۈچى. ② بەھرە — نەپ، پايدا، ئۈلۈش. ③ زەھرى چەشم — زەھەرلىك (ئاچچىق) كۆز يېشى. ④ نىھان — يوشۇرۇن. ⑤ نۇشخەند — چىرايلىق كۈلۈش، يىلمىيىش. ⑥ مەلاھەت — تۇماق، ئۆز يېقىملىق. ⑦ چابۇك — تېز، چاققان؛ شوخ، ئويناق. ⑧ قاتىلۇەش — قاتىلغا ئوخشاش، قاتىلدەك. ⑨ شىئار — سۈپەت، جە، دەك. ⑩ سەمەند — بوز گۈرۈك ئات، سەمەن ئات. ⑪ چەرخ زال — ئازغۇرغۇچى پەلەك، تەقدىر. ⑫ فىرىب (فىرىف) ئالدامچىلىق. ⑬ سەررىشتە — يىپ ئۇچى، شوينا، بانا، ۋەج، سەۋەب. ⑭ تۇخم — ئۇرۇق، توخۇم. ⑮ سىپەند — ئىسرىق.

ئۇيغۇرچە نۇسخىسىنى تەييارلىغۇچى: ئېمىن تۇرسۇن

УКРАИНЧА

З ким я хочу розмовляти, той на мене не зважає,
Хто ж мене готовий слухать, тих до серця зневажаю.

Що візьму собі від того, хто мені приємне мовить,
Або що тому від мене, хто мене й не зважає.

Що ж це — жити чи вмирати на безсиллі гурій, пері;
Жодна нишком не всміхнеться, крутити серця не вражає.

Сонцесяйних всіх не треба, коли хтось в житті маю
Не сполюднує все, не скрушить, взяти в бран не забажає.

І коли розбите серце вершник, мов Маджнун, розтоптав,
Хай ніхто тому шаленню гарцювать не дозволяє.

Та облудній дом серце не давай в полон забрати:
Лиш аркан їй до вподоби, інша смерть не розвеже.

Як відкриє ж місяць вид свій, Навої, щоб не зурочить,
Зіллям вірності обкурить — іншого не повеже.

Переклав Григорій Халимоненко

ҚИРҒИЗЧА

Мен көңүлгө туткан адам мени өзүнө барк кылбас,
Мени эңсеген башка адамдын менин көңлүм жактырбас.

Менден пайда күткөндөн мен эч береке таппасмын,
А мен үмүт эткен адам менден кайран нап тапсын.

Ичтен сүйүп мээр салбаса, эрмек үчүн эрте, кеч
Ур, перилер шоогуна түк менин бутум шилтенбес.

Сыр болбосо сыпатында сымап сындуу кармалбас,
Ажарына ал сулуунун менин көөнүм арбалбас.

Махабаттын мажнуну окшоп калп мелтейген жерге кыз,
Зар көңлүмдөн башка жерде ойсоктошу керексиз.

Азгырык көп бу дүйнөдө, акылтуу адам алданбас,
Ажал бизге сыйпармакдан башка нерсе кылдабас.

Ага сулуу айдай жүзүн, тийбесин деп сук көз,
Навои ага сүйүү оттон башка отту эп көрбөс.

Кыргызчага которгон
Сүйөркул Турганбаев

Саҳифани Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси қошидаги Бадиий таржима ва адабий алоқалар маркази раиси Муҳаммад АЛИ билан рўзнома масъул ходими Азим СУЮН уюштирди.

ОЛАМУ ОДАМ

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

БМТ. Нью-Йоркдаги БМТ қароргоҳида пайшанба куни Форс кўрфазидаги жанговар ҳаракатлар муносабати билан БМТ хавфсизлик кенгашининг маслаҳатлашуви бўлиб ўтди. Хавфсизлик кенгашининг шу ойдаги раиси Багбени Адейто Нзенгейянинг (Заир) журналистларга таъкидлашича, Хавфсизлик кенгашининг аъзолари Ироқ БМТ ана шу идорасининг қарорини бажармагани ва ўз қўшниларини Қуваайтдан олиб чиқиб кетмаганлиги муносабати билан чуқур таассуф билдирмоқдалар. Хавфсизлик кенгаши, деб хабар қилди у, Қувайтни озод қилиш мақсадида Ироққа қарши урушда қатнашаётган мамлакатларнинг хабарларини кўриб чиқди. Хавфсизлик кенгаши аъзоларининг фикрича, бу жанговар ҳаракатлар Ироқ ўз қўшниларини ҳеч қандай шарт қўймасдан Қувайтдан олиб чиқиб кета бошламагунича давом эттирилиши лозим, деди раис.

ВАШИНГТОН. АҚШ давлат департаменти пайшанба куни ўз расмий вакилининг баёнотини тарқатди. Унда АҚШ давлат котиби Ж. Бэйкер 26 январь шанба куни бу ерда СССР Ташқи ишлар вазири А. А. Бессмертних билан учрашиши хабар қилинган.

НЬЮ-ЙОРК. Гарчи кўп марта фойдаланиладиган «Дискавери» космик кемаси фазога биринчи марта ноҳарбий вазифа билан учаётган бўлса-да, парвоз давомида экипаж аъзолари Форс кўрфазидаги воқеалар ривожини диққат билан кузатиб борадилар. «Дискавери» командири Майкл Коутс кемани учириш 26 февралга белгиланганини хабар қилиб, шуларни таъкидлади. Унинг айтишича, Пентагон вакиллари уруш бўлаётган жойдаги жанговар ҳаракатларни кузатиш учун кемага қўшимча ускуналар олишни сўраб мурожаат қилишмаган. Саккиз кун давом этадиган парвоз олдига қўйилган асосий вазифа шу турдаги кемалар ва бошқа фазовий объектлар қолдираётган газ оқимларини ўрганишдан иборатдир. Олимларнинг фикрича, бундай илмий ахборот АҚШ ва унинг иттифоқчилари томонига учирилаётган ракеталарни аниқлашга қодир қурилмалар ишлаб чиқишда ниҳоят даражада фойдали бўлиши мумкин.

ХАРАРЕ. Жанубий Африка жумҳурияти яқин орада Болгарияда, Польшада, Руминияда ва Чехословакияда ўз расмий ваколатхоналарини очади, дейилади Претория ташқи ишлар вазирлигининг пайшанба куни тарқатилган баёнотида. Бу тадбир, дейилади ҳужжатда, 1990 йилда Жанубий Африка жумҳурияти ташқи ишлар вазири минтақадаги баъзи мамлакатларга ташриф буюрганидан кейин амалга оширилди. (ТАСС).

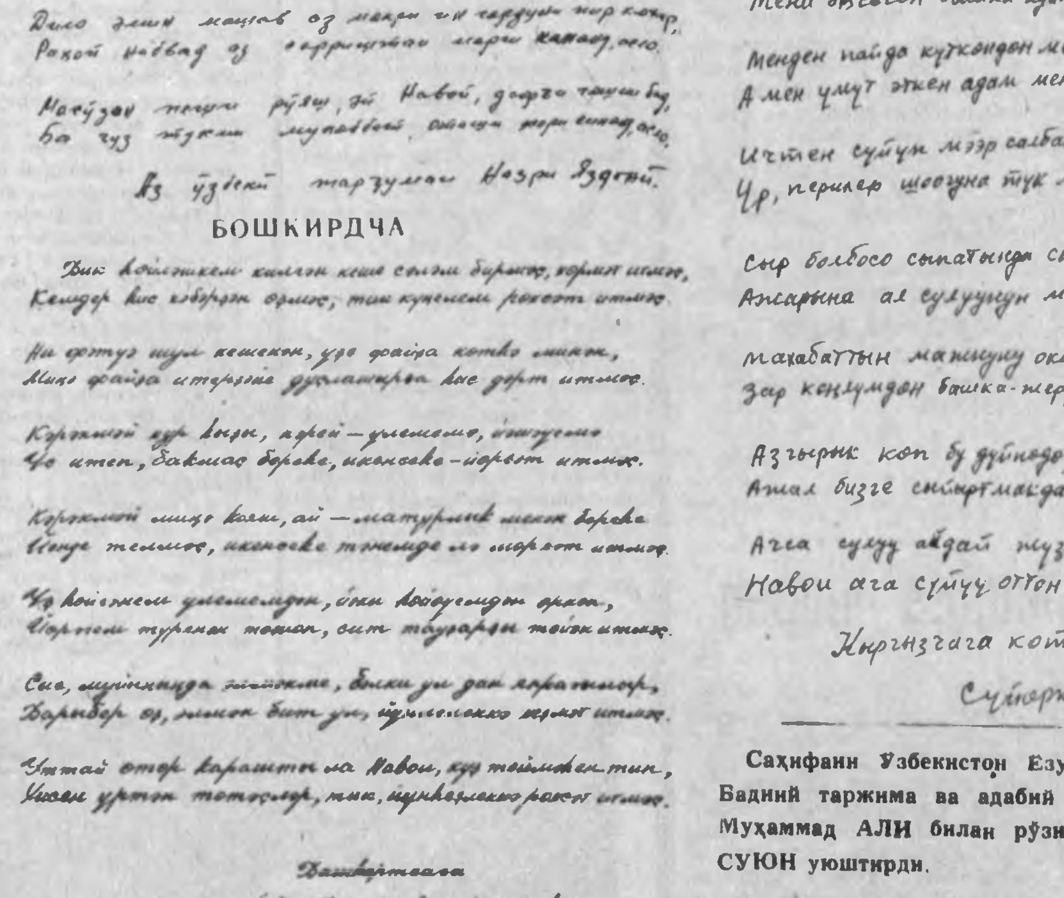

Реклама америкаликнинг жону дили. Нью-Йорк шаҳридаги бинолар, улар пештоқлари ва ҳоказо жойлардан ўрин олган реклама эълонларининг кўрнбоқ бунга амин бўласиз. Улар ҳар қандай тадбирни кўнгилдагидек ўтказиш, санъату тижоратда муваффақият қозониш — ўзига хос услубдаги, чиройли рекламаларга боғлиқ, деб ўйлашади.

СУРАТДА: шаҳар кўчаларидан бири.

С. БАБИЧ суратга олган.

(ТАСС).

Кучим етармикан... Р. АЛЬБЕКОВ суратга олган.

Одам қудрати

ҒОЙИБДАН САДОЛАР КЕЛУР...

Гулчеҳра САМАДОВА сизга каромат кўрсатиши мумкин

Ғойибдан башорат қилгувчи Гулчеҳра Самадова ҳузуридаман. Мен, бир вақтлар тарихий материализм деган фанни ихлос билан ўқиган, ундаги барча ғояларни дилга жо айлашга интилган, ҳали-ҳанузгача унинг сабоқларига ишониб, «бордан йўқ бўлмайди, йўқдан бор бўлмайди», «ҳаётнинг аввалу охири, бору йўғи мана шу — биз кўриб турган моддий нарсалардангина иборат», — деб юрган одам... бу ғаройиб суҳбатдан ўзимда ҳеч қачон ҳис этмаган ҳолат туяман: бошимдан оёғимгача нимадир жимир-жимир ўтаверади... ўтаверади...

Аслида, Гулчеҳра Самадова ҳам барчамиздай совет мактабининг таълим-тарбиясини олганлардан. Шунинг учун ҳам ўзини англаб, уни қўриқлаб, дараклаб, дилини пойлаб юрган руҳлар билан тил топишуви осон бўлмаган.

— Отамнинг буваларида ғойибдан башорат қилиш хислати бўлган. Лекин кейинги авлодлардан биронтаси буни бўйнига олмаган, шунинг учун қариндош-уруғларимиз тез-тез бетобланишаркан. Эсимда, онам ҳам гўё ўз-ўзиларича гапириб ўтирардилар. Руҳлар билан суҳбатлашарканлар-да!

Гулчеҳра Самадова жуда кўп азизу авлиёларнинг руҳи покларига ватан бўлган табаррук маскан — Бухорои шарифнинг Кармана шаҳрида туғилган. Камбағалчилик туфайли Тошкентдаги холасиникига олиб келишган. Лекин шунгачаям, ҳали жуда кичкина эканлигида, оиладагиларининг эслашларича, отасиям, аммасининг эриям урушдан қайтмасликларини айтиб берганди.

— Қизлигимда аввалига ҳеч кимни ёқтирмадим. Бир куни тушимда қўшни кўчадаги хоразмлик йигитга турмушга чиқишимни, кейин ҳаётим ўзгариб кетишини башорат қилишди ва ҳақиқатан шундай бўлди. Сўнгра турмушимиз бузилиб кетди... Таажжубланарлиси, неча йиллар давомида азоб берган тиш оғриғимни даволатиш ниятида қачон дўхтир ҳузурига борсам, у ёки бир зарур сабаб билан чиқиб кетарди, ёки ишга келмаган бўларди, ёки хизмат вақти тугаганини айтиб жўнаб қоларди...

Онгимизга парчинланиб кетган ўша материалистик дунёқарашлар тагида Гулчеҳра Самадова беҳисоб жисмоний, руҳий азобларни бошдан кечирди.

— Шароит туфайли ўрта мактабниям битиролмадим. Турли жойларда ишладим. 80-йилларда фотомухбирлик қилиб, матбуот, телевидениеда қатнашиб юрардим. Бир ёмон даврада ўтириб қолдим-у, ўша ерда касалланиб, беморхонага тушдим. Кейин англадимки, у нопок одамлар билан ҳамсуҳбат бўлганимни руҳлар ёқтиришмаган экан. Муолажалар таъсир қилмади. Опам Карманага олиб кетди. Ўша ерда ётибман-у, «Опа, уйимни сув босди, ҳеч нарсам омон қолмади», — дейман. Тошкентга келсам, бари рост, уйимдаги қувур ёрилиб, ҳамма жойга сув тошибди, анжомлар ҳўлу нам таъсиридан чириб кетибди...

Бундан саккиз йиллар муқаддам...

Қандай дардлиги номаълум, аммо тўшакка михлаб қўйган хасталик билан уйнинг ўнг бурчагида ётаркан, Гулчеҳранинг олдига 90—100 ёшлардаги мўйсафид келди: юзида бир чизиқ ажини йўқ, соқоллари оппоқ, кийган либослари шу қадар оқки... нурга ўхшайди, «пуф» десанг учиб кетгудек...

— «Шунча азоб тортганинг етар, энди мен сенга мана буни бераман», — дея мўйсафид менга еттита қарта узатдилар. «Тавба, — дедим, — ахир мусулмон одамга қартанинг нима кераги бор?». Қўлларини чўзиб: «Ол, ўқиб бер-чи»,— дедилар. Мен қартани олиб унақасигаям, бунақасигаям шариллатиб ўқидим. «Бўлди, шундай ўқийверасан», — дедилар ва фотиҳа бердилар.

«Шунча азоб тортганинг етар...».

Гулчеҳра бу гапнинг мағизини чаққанда, ғойибдан келган нурли меҳмон ўзига аввалдан таниш эканлигини англади, эслади.

— Бошимдан нималар ўтмади. Қизлигимда тошкентлик бир аёлнинг уйида ижарада яшагандим. Унинг жуда ажойиб қайнонаси бор эди, онамдек яхши кўрардим. Ёз кунларийди, токчада турган помидорлардан биттасини онахондан сўраб тишлаганимни биламан, келини чиқиб қолдию помидорни бесўроқ олдинг, деб юзимга бир урди. Яшириниб йиғлайдиган жой ҳам йўқлигидан, кўчага чиқдиму дарвозанинг олдидаги тахтада хафа бўлиб ўтирсам, бир отахон келиб бошимни силади ва озгина нон олиб чиқиб беришимни сўради. Мен ўз уйимда эмаслигимни, отахоннинг илтимосини бажаролмаслигимни айтдим. Кўзларимни у кишининг бошдан-оёқ либосларидан, уларга тақилган тақинчоқлардан узолмасдим, «Сенга тақинчоқлардан бирини берайми?» — дедилар отахон. Мен: «Уни қўярга жойим ҳам, йўқ. Бу уйнинг бекаси ҳамма нарсани кавлайди, топиб олса, ёмонликка йўяди», — дедим. Отахон шу ердаги сув қувуридан ташналикларини қондирмоқчи бўлдилар, дастани босиб сув оқизишга ёрдамлашишимни сўрадилар. Мен ҳатто бир пиёла олиб чиқишгаям имкониятим йўқлигидан ўксиниб тургандим, қариянинг қўлларида оддийгина бир идиш пайдо бўлди, унда сув ичдилар ва пайти келганда менга ёрдам беражакларини айтиб кетдилар... Ҳушимни йиғиб қарасам, отахон йўл кетган тарафга қараб эмас, боши берк томонга юриб кўздан ғойиб бўлган эканлар...

Халқимизда «Хизир назар қилибди», «Хизирни учратибди», — деган гаплар азал-азалдан бор. Ахир кўрмаса, эшитмаса, гувоҳ бўлмаса бу гапни ким, қаердан топиб айтиши мумкин?

Мана саккиз йилдирки, Гулчеҳра Самадова руҳлар билан «гаплашади», уларнинг каромати ила воқеа-ҳодисаларни, тақдирларни ғойибдан башорат қилади.

— Гулчеҳра опа, ҳозир ҳаётимиз шу қадар қийинлашиб кетганки, нега шундай? Келажакда аҳволимиз қандай бўларкин? — сўрайман тилимнинг, дилимнинг лолу беҳоллигини зўрға енгиб.

— Шундай ҳикоят бор: эски мактабнинг домласи бир толиби илмга: «Болаларга айт, эртага ҳаммаси биттадан товуқ сўйиб, тозалаб олиб келишсин. Лекин буни ҳеч ким билмасин», —дебди. Толиб болаларнинг ночор аҳволини ўйлай-ўйлай бир қарорга келибдию домланинг буйруғини уларга етказмабди. Эртасига домла қараса, толиблар бўм-бўш қўл билан келишганмиш. Ҳалиги шогирддан бунинг сабабини сўрабди. «Ўзингиз ҳеч кимга билдирма, дедингиз-ку, — жавоб қилибди доно бола. — Ахир Оллоҳ ҳамма нарсани кўриб, ҳамма гапни эшитиб турибди...» Уруш йилларида одамлар битта майизни қирққа бўлиб емаганлар, балки шимиганлар. Урушдан кейин Оллоҳ: «Бандаларим жуда оғир кунларни бошдан кечирди. Энди улар ноннинг, тирикликнинг, қариндош-уруғ, тинчликнинг қадрига етар», — деб одамларни ўз ҳолига ташлаб кўрди шекилли. Лекин биз, бандалар қадрни тушунмадик, меҳр-оқибат йўқолди, арвоҳларни унутдик, шайтонлар кўпайди. Об-ҳавонинг, табиатнинг бузилиши ҳам аввало шундан.

«Астағфурулло, ҳақиқат, — ўйлайман дилимда. — Шайтоннинг гапига кирмаса, бу замоннинг одамлари ерларни, ризқ-насибаларни заҳар билан тўйдиришармиди? Оролнинг ҳаққини тўлиғича она денгизга қайтариш муаммоси кўндаланг бўлиб турганда, ерларию емишлари туз бўлиб қолган халққа «Шифохоналар қураяпмиз», — деб мақтаниб, миллион-миллион тонналар пахта тайёрлаш ваъдаларига имзо чекилармиди? Агар шайтон елкамга миниб олганида, элу юртнинг кўнгил жароҳатларига бир мирилик парвойи йўқ кимсалар ўзларини баланд курсилару обрў-эътиборга лойиқ билишармиди? Агар шайтон... э-э, ўзимнинг ҳам, сизнинг ҳам жизиллаб турган жароҳатларимизга туз сепиб, бундоқ надоматларни тахлайверишдан нима фойда?!».

— Бандаи ожиз, бандаи гуноҳкор дейишади-ку, шайтоннинг васвасаларини енгиш қўлимиздан келадими?

Гулчеҳра опа яна ҳикмат айтади:

— Бир бемор одам ҳаммани ҳақорат қилиб, онаси, хотини, бола-чақаси, қариндош-уруғининг кўнглини оғритаверибди. Унинг дардига ҳеч даво топилмабди. Ғойибдан кўргувчи бир табиб ушбу одамнинг касал эмаслигини, аммо айни кўксига шайтон ўтириб олиб, ҳар хил бемаънигарчиликларни ўргатаётганлигини англабди. Табиб пойлаб туриб шайтоннинг думидан ушлаб олибдию: «Сен бу ножўя, ҳақоратомуз гапларни ўргатишингни қўй. Агар сени ранжитган бўлса, узр сўрасин, кетгин», — дебди. Шунда шайтон: «Нега мендан узр сўраши керак экан? Ахир у оғзидан боди кириб шоди чиқиб, ҳамма яқинларининг дилини оғритди-ку. Улардан кечирим сўрасин, шунда менга бу ерда ҳеч иш қолмайди», —деган экан. Хулосани мулоҳазали одамлар ўзлари чиқариб оладилар ва бошқаларга ҳам бу ҳикматнинг мағизини чақиб берадилар, деган умиддаман.

«Шайтонга ҳай бер», — деганларининг мантиғи шумикин?

Шундан кейин Гулчеҳра опа ҳар бир одам йилда ҳеч бўлмаганда бир марта арвоҳ оши қилиб туриши кераклигини, арвоҳ ошининг қандай тайёрланиши (агар муштарийларни қизиқтирса ва муҳарририят лозим топса, келажакда айтиб беришим мумкин), ҳар бир хонадонда пайшанба кунлари арвоҳларни йўқлаб чироқ қўйиб туриш кераклиги ҳақида сўзларкан, башоратчи бирдан ногаҳоний хавф сезгандек қалқиб олди, кўзлари юмилди. «Воҳ, воҳ, бир катта самолёт фалокатга учради. Ахборотлардан хабардор бўлиб туринг, яқин кунларда эшитасиз», — деди. Ўшанда 9 январь, кеч соат ўнлар чамаси эди. Шундан сўнг икки кун ўтиб кетма-кет иккита «Боинг» самолёти ҳалокатга учради... Инсоният бахтига, одамлар тирик қолдилар. Ўша куни Гулчеҳра опанинг қизи Зулхуморнинг куёви Ленинграддан телефонда маълум қилибди: «Ойим айтганларидек, бу ерга ўзим ёлғиз эмас, икки киши бўлиб келдик. Сафаримиз олдидан бошлиғимиз менга шерик қўшиб берди. Йўлда, башорат қилганларидек, жуда катта жанжал, ур-тўполонга дуч келдик... Тўғри айтган эканлар, Ленинграддаги ҳамкасбимиз ҳам ойимнинг олдиларига бормоқчи, иши бормиш...».

Гулчеҳра Самадова толеи юришмаган қанча қизларнинг бахти очилиб кетишига, оилавий келишмовчиликларнинг бартараф бўлишига, кимларнингдир иши ўнгидан келиб, тақдири тўғри изга тушиб кетишига сабаб бўлганлигини Оллоҳнинг иродасига боғлаб сўзлади.

— Иссиқ-совуқ, банд, кинна, суқ — бор нарсалар. Ёмон ниятда қилинган бундай илму амалларни ўқиш билан қайтарса бўлади.

Ёдимга тушди: қизалоқлигимда дўппи тикиб ўтирганимда бир қўшни аёл дарвозамиз олдида кўринса, онам: «Ишингни йиғиштир», —дердилар. Агар йиғиштиришга улгурмасам, ҳалиги қўшнимиз тикаётган дўппимни синчиклаб кўрарди, чокимни мақтарди... шу лаҳзадан бошимга оғриқ кириб, кўнглим безовта бўла бошларди. Мактабда аълочиман, ҳар қандай диний «бидъат»ларга қарши дилимизда тоғдай нафрат бор эмасми, аввалига бошим оғриётганини яширардим. Икки-уч кунда бош оғриғи мени енга бошларди, онам: «Оймчахон ачангга кириб йўйдириб чиқ», — дердилар. Тағин кўнмасдим, лекин охири Ойимчахон ачам (ҳозир худо раҳмати у момомизнинг қизлари Кимёхон опа бутун маҳалланинг мушкулини осон қилаяптилар)нинг олдиларига судралиб кириб борардим. «Боламей, — дердилар ачам оромбахш тасбеҳлари билан бошимни силаб, — жуда оғирсиз-да. Киннангиз эскиб қолибди. Юки босиб юргандим...». Ўша ердан кўзим очилиб. кўнглим ҳаловат топиб чиқардим.

Бу ўринда мен кинна киргудек дўппи тика олишимни билдириш учун эмас, ўзим қарийб ҳозиргача тан олмаган ҳақиқатни ҳаётимда неча бор синаганимни айтмоқчилигимни тушунасиз, деб умид қиламан.

— Арвоҳларни ёд этиб туриш керак. Улар яхши-ёмон кунлардан тирикларни огоҳ этиб, хатоларнинг олди олинишига сабаб бўладилар...

Бу гапдан тағин борлиғим жимирлади: раҳматли отамнинг оғир кунларим олдидан ғамнок қиёфада, хурсандчиликлар арафасида оппоқ либосларда, навқирон бўлиб тушларимга киришлари бежиз эмаскан-да.

— Гулчеҳра опа, менинг тақдиримдан, келажагимдан ўқиб кўринг-чи, — дейман ниҳоят юрак ютиб.

Башоратчи чиройли попукли рўмолчасидаги қарталарни очиб, бирма-бир ўқий бошлайди:

— Нима, уйингизни алмаштирмоқчимисиз?

— Ҳа, бир хонали уйда яшаймиз...

— Анча хафагарчиликларни бошдан кечирибсиз. Бир одамдан жуда қаттиқ ранжибсиз. Лекин эски йилда қолиб кетди улар, янги йилингиз яхши келади...

— Илойим айтганингиз бўлсин.

— Ўзингиз туғилган уйнинг дарвозаси эскими? Уйингизда бир синиқ ойна борми?

— Ҳа.

— Уларга булоқ сувидан олиб бориб сочинг.

— Хўп, — дейман-у, дилимда «Булоқ сувини қаердан топаман?» — деган ташвиш.

— Қариндош-уруғингизда бир адашган одам бор экан. Ким у?

— Бор... ...бўлса керак...

— Ўғлингизни эҳтиёт қилинг. Йиқитманг иложи борича...

Ўзим ҳақимда очилган фолларнинг кечаги ва бугунги куним билан боғлиқлари айни ҳақиқат эканлигини тан олиб ёзаяпман. Яқин ва узоқ келажагимга тааллуқлиларини ҳозирча сир тутаман. Насиб этса, уларнинг ҳам нечоғли тўғри ёки... башорат этилганини имкон топиб айтиб берарман.

Сабаби, Сиз, азиз муштарийлар билан бундан буён Гулчеҳра Самадова ҳузурида бўлиб турамиз. Башоратчи «Халқ сўзи» рўзномаси муштарийлари тақдиридан ҳам фол очишга, уларни ўйлантириб турган қадам, мақсад, муаммо, режанинг оқибати ҳақида башорат қилишга рози бўлдилар. Бунинг учун Сиз ўз исму шарифингизни, ёшингизни кўрсатиб, саволингизни ёзиб қисқача хат юборишингиз мумкин. Хат орқали жавоб оласиз.

Иккинчидан, Гулчеҳра Самадова узоқдан туриб ўқиш йўли билан одамларга, жисмларга таъсир эта олиш қобилиятига эга (бу тажрибада исботланган). Ноёб хислатли аёлнинг бу қобилиятидан ўтган йилдан бошлаб «Молодёж Узбекистана» (аввалги «Комсомолец Узбекистана») рўзномаси муштарийлари хабардор бўлдилар ва ўзларида синаб кўрдилар. Гулчеҳра Самадованинг олисдан туриб ўтказадиган навбатдаги муолажаси (сеанси) 27 январь ва 3 февраль кунлари соат 12 дан 12.30 гача бўлади. Бу пайтда Сиз тинч жойда қўлларингизни тиззангизга қўйиб, кўзингизни юмиб (ярим соат мобайнида очмайсиз), ўзингизни эркин қўйиб ўтиришингиз шарт. Башоратчининг айтишича, ўша дақиқаларда танангиздаги чарчоқ, дардлар чиқиб кетади. Кўзингизга жуда чиройли манзаралар кўриниб, ўзингизни олис ўлкаларда ҳис этишингиз ҳам мумкин. Кўрган ва ҳис этган нарсаларингиз ҳақида муҳарририятимизга ёзиб юборинг.

...Бугунча ёзганларим охирига нуқта қўяман. Сизни билмайман-у, аммо мен узоқ муддат зимистонда ўтириб ёруғликка чиққан, кўзлари нурдан қамашиб ёшланаётган одамга ўхшайман...

Муҳтарама УЛУҒ қизи.

СИЗГА ҚАНДАЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШАЯПТИ?

Республика прокуратурасига, халқ назорати комитетига иқтисодий бузғунчилик, савдодаги суиистеъмоллар, чайқовчилик тўғрисида тўхтовсиз мактублар келиб турибди. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат қилувчи идораларга одамлар у ёки бу манзилгоҳга боришни, дўкон омборларини текширишни, нопок сотувчиларни жиноят устида қўлга туширишни сўраб қўнғироқ қилишяпти...

К. Яхшибоева Янгийўлдаги ёғни қайта ишлаш заводи ишидан шикоят қилиб хат ёзди. У омбор мол билан тўлиб кетганини, халқ эса бир шиша ҳам ёғ сотиб ололмаётганини, чунки завод гўё нарх-навонинг оширилишини кутаётганини хабар қилди. Тошкентлик келинкуёв Фомиилар Бешёғоч кўчасидаги келин-куёвлар дўконидан мебель сотиб олишолмаётганини хабар қилдилар. Гарчи бу ерда Астраханда ишлаб чиқарилган гарнитур турган бўлсада, уни йўқ деб ҳисобласа ҳам бўларкан — чунки у базадалигидаёқ гумдон қилинган экан. Бундай шикоятлар юзлаб келяпти.

Савдода тартиб ўрнатиш учун Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси савдода тартиб ўрнатиш ва аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари ҳамда халқ истеъмол моллари билан бир меъёрда таъминлаш жумҳурият штабини тузди. Штаб ишида ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг, прокуратуранинг, халқ назорати комитетининг, касаба уюшмалари ишчи назорати ходимлари фаол иштирок этадилар. Улар мактуб ёки телефон орқали билдирилган ҳар бир шикоятни батафсил кўриб чиқадилар.

Савдода салбий ҳолатларга, иқтисодий бузғунчиликка дуч келган кишилар қуйидаги телефонларга қўнғироқ қилиши мумкин:

Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг штаби — 39-82-96.

Ўзбекистон ССР халқ назорати комитети —33-69-76.

Ўзбекистон касаба уюшмалари федерациясининг республика ишчи назорати — 56-47-95.

(УзТАГ).

ХОНАДОНДА... БОЛАЛАР БОҒЧАСИ

Суғориш системалари Бағдод ноҳия бошқармасининг ҳайдовчиси Н. Аҳмаджоновнинг уйида болалар боғчаси очилди. Жой етишмаганлиги туфайли жамоа хўжалигининг болалар боғчасига қатнай олмаётган кичкинтойлар ихтиёрига олдида айвони бўлган хона берилди. Бу ерда Аҳмаджоновнинг келини Нодирахон тарбиячилик қиляпти. Район халқ таълими бўлимининг ходимлари уига методик ёрдам кўрсатишмоқда. «Ленинград» жамоа хўжалиги хона ва айвонни қайта жиҳозлаб, уй боғчасини зарур мебель ва ўйинчоқлар билан таъминлади. Кичкинтойлар учун уч марта овқатланиш ташкил этилган. Овқат бу ерга яқин жойлашган «Шодлик» болалар боғчасидан олиб келинаяпти.

Фарғона вилоят халқ таълими бошқармасидан хабар қилишларича, вилоят шаҳарлари ва қишлоқларида ҳозир уч юз қирқ тўртта уйда болалар боғчалари ишлаб турибди. Бу масканларда деярли уч ярим минг бола тарбияланаяпти.

(УзТАГ).

«БОҚИМАНДА»ЛИКДАН ЧИҚИШ

Бухоро вилоятида қалдирғоч қўшма корхона барпо этилади. Бунинг учун унинг муассислари: Навоий кон-металлургия комбинати, «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси ва электр кимё заводи Зарафшон шаҳрини танлашди.

Мамлакатда мудофаа харажатлари устидан жиддий назорат ўрнатила бошлаганлиги туфайли ана шундай имконият туғилди. Маълумки, шу пайтга қадар Қизилқумдаги қатор конлардан муҳим хом ашё — уран қазиб олинарди. Эндиликда уларнинг айримлари конверсия қилинмоқда.

Бўлажак корхона раҳбарлари айтишларича, у ишга тушгач йилига 100 миллион сўмлик эркаклар, аёллар ва болалар учун ҳозирча истеъмолда тақчил бўлган кийим-кечак тайёрланади. Лекин ишчи кучи илгаригидай Россиядан олиб келинмайди. Томди, Учқудуқ районлари ва Зарафшонда бекор юрган минглаб ёшлар жалб қилинадилар. Жиҳозлар ҳам марказдан сўралмайди. Мудофаа саноати корхоналарининг ускуналари ана шу мақсадга мослаштирилади. Хом ашё муаммоси эса аллақачон ҳал этилган. Навоий шаҳрида ишлаб чиқариладиган нитрон толасининг ўзи етарли. Бундан ташқари томдилик ва учқудуқлик чорвадорлар жун билан таъминлайдилар.

Бундан англашиладики, биз ўз-ўзимизни бошқалар кўмагисиз ҳам эплаб оларканмиз. Энди марказдан сўрамоқчимиз: ким боқиманда?

Маҳмуд МАРДИ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Тожикистон ССР. Маяковский номидаги Душанбе театрида Михаил Любимовнинг «Афсона ҳақидаги афсона» драмаси саҳналаштирилган. Бу спектакль жосуслар ҳаёти ҳақида ҳикоя қилади.

СУРАТДА: генерал ролида (ўнгда) артист Александр Гребенников.

* * *

Рассом А. Меркушевнинг янги плакати (чапдаги суратда) «Панорама» нашриётида босмадан чиқди.

ТАСС суратлари.

Бош муҳаррир: Аҳмаджон МУХТОРОВ.

Таҳрир ҳайъати: Анвар ЖЎРАБОЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Абдували ИМОМАЛИЕВ, Йўлдош ИСМОИЛОВ, Турғун НАЗАРОВ (масъул котиб), Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ, Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Азим СУЮН, Тоиба ТЎЛАГАНОВА, Муҳтарама УЛУҒОВА, Сайди УМИРОВ, Норбобо ШАКАРОВ, Муҳаммад Содиқ Муҳаммад ЮСУФ, Ориф ЮНУС.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

Индекс: 64608. 4740-буюртма.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12